

EU-eurot liikunnalle ja urheilulle 2021-2023

Yhteenvetoraportti

Abstract

“EU Sport” is a common project funded by the Ministry of Education and Culture, Ostrobothnian Association for Sports and Exercise, Finnish Olympic Committee, and partered by Finnish Paralympic Committee. Among other things, it aims to add the usage of EU fundings for sports in Finland. This report is linked to EU Sport project and the main idea is that the report provides an overview about sports development projects funded partly by national EU-funding in Finland in 2021–2023. Basically, the report is a summary of sports projects supported by two of the EU’s financial directions: the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) via the Rural Development Programme for Mainland Finland (2021–2022) and Common Agricultural Policy (CAP) Strategic Plan for Finland (2023), and the EU’s structural funds. The period of this report is 1.1.2021–31.12.2023.

First in this report, financial directions, project types and classifications that were made to the material are shortly introduced. The material was classified according to the region, the theme and the applicant. The classification has been made to make the report more illustrative and help to find trends from the material. After the methods and classification chapter, there are three different result sections collected by financial directions. The financial directions are the sports development rural projects via Leader groups, the sports development rural projects via ELY Centres and sports development projects supported by structural funds. Each of these three parts involves a more detailed overview of the projects. This report contains also the separate attachment which has listed all the sports development projects, partly funded by national EU programmes.

The report shows that 1055 EU-funded sports development projects were carried out in Finland in 2021–2023. The funded was got either from the Finnish EAFRD rural development plans (RDP’s) or from the structural funds. 777 projects in all were actualized with the help of the RDPs via Leader groups and 67 projects with the help of the RDPs via ELY Centres. 211 projects were established by structural funds. The estimated public funding (EU + national funding from the government and municipalities) that was given to the sports development projects was 97,6 million euros and the total budgets were estimated to be about 141,6 million euros. 60 percent of the public funding was focused on the structural fund projects and 40 percent of the public funding was focused on RDP projects. The

biggest amount of sports development projects were established in the western part of Finland, but most of them were smaller Leader-projects. The larger structural fund projects were put into action the most in the northern Finland, which also got the biggest share of the public funding in a comparison between regions.

Both non-profit organizations (NPO, e.g. village associations in rural areas) and sports clubs carried out 27 percent of the projects while municipalities carried out 15 % percent. Companies had the biggest budgets, but the biggest share of the public funding was granted to and invested by municipalities. Approximately 15 percent of the public funding was granted to sports organizations (sports clubs, regional associations of sport, other sports-related NPO's). According to the results, the themes "development and coordination projects" and "outdoor sport venues" were the most popular themes including 17 and 16 percent of all sports development projects, which were supported via EU-funding. The next most popular theme for projects were "recreation sites" and "trails" (11 % each).

If you are interested in getting more information about EU funding and sports in Finland, go to the website of the Regional Sport of Finland (www.liikunnanaluejarjestot.fi), the Finnish Olympic Committee (www.olympiakomitea.fi) or the Ministry of Education and Culture (www.minedu.fi). You can also find more information about on the website of the Sport Unit of the European Commission (sport.ec.europa.eu).

Sisällys

Abstract.....	2
1 Johdanto	5
2 Liikunnalle ja urheilulle tukea jakaneiden EU- rahastojen esittely	8
2.1 EU:n maaseuturahoitus vuosina 2021–2027	9
2.2 Rakennerahastot ohjelmakaudella 2021–2027	14
3 Aineisto, menetelmät ja luokittelu.....	16
4 EU-eurot liikunnalle ja urheilulle 2021-2023	24
4.1 Liikunnan ja urheilun saama maaseuturahaston rahoitus Leader-ryhmiltä vuosina 2021–2023	31
4.2 Liikunnan ja urheilun saama maaseuturahaston rahoitus ELY-keskuksilta vuosina 2021–2023	44
4.3 Liikunnan ja urheilun saama rahoitus rakennerahastoista vuosina 2021–2023	52
5 Yhteenveto vuosien 2021-2023 liikunnallisista hankkeista	64
5.1 Vertailua rahoituskauden 2014-2020 tarkastelujaksojen välillä	66
Lähteet	70

1 Johdanto

EU-euroja liikunnalle ja urheilulle – taustaa raportille

Euroopan unionin (EU) uusin ohjelmakausi alkoi vuoden 2021 alusta ja se kestää vuoden 2027 loppuun. Liikuntaan voi myös tällä ohjelmakaudella saada EU-rahoitusta, toki hankeidean tulee sopia kunkin rahoitusohjelman kriteereihin. Liikuntaväki on hyödyntänyt EU-rahoitusta kasvavalla volyymillä, ja tulevat budjettinäkymät lisännevät kiinnostusta entisestään. Toivottavasti saat myös tästä raportista lisäintoa hyödyntää EU-rahoitusta erilaisiin kehitystarpeisiin!

”EU Sport -hanke” on vuoden 2024 huhtikuussa aloitettu Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry:n (Liikunnan aluejärjestöjen), Suomen Olympiakomitean sekä opetus- ja kulttuuriministeriön yhteishanke. Hankkeen tavoitteena on lisätä liikuntaväen EU-hankerahoitusten hyödyntämistä. Lisäksi EU Sport -hankkeen tavoitteena on lisätä liikuntaväen osaamista EU-rahoitusten hyödyntämiseksi, luoda win-win -tilanteita eri toimijoille ja laajentaa liikunnan EU-hanketekijöiden verkostoa. Yhteishankkeen on mahdollistanut opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) osarahoitus ja yhteistyötahona on toiminut myös Suomen Paralympiakomitea..

Tällä raportilla tavoitellaan kokonaistilanteen kuvausta kansallisesti rahoitetuissa liikuntaa ja urheilua edistäneissä EU-hankkeissa kuluvan ohjelmakauden kolmen ensimmäisen vuoden aikana. Kartoitusta on siis rajattu kuluvan ohjelmakauden alkuosaan ajalle 1.1.2021–31.12.2023. Raportti on yhteenveto EU:n maaseuturahastosta sekä rakennerahastoista tukea saaneista liikuntatoimintaa ja sen edellytyksiä kehittäneistä EU-hankkeista. Kansainväliset EU-rahoitukset (esim. Erasmus+Sport) on jätetty tietoisesti tämän kartoituksen ulkopuolelle. Nyt tehty raportti on jatkoa kuudelle aikaisemmalle kartoitukselle EU-rahoitusta saaneista liikunnallisista hankkeista Suomessa. Hankkeita on kartoitettu aikaisemmin vuosilta 2000–2004, 2004–2006, 2007–2011 (aivan alkuvuosi), 2011–2013, 2014–2016 ja 2017–2020.

Tämän laajan selvitystyön ja raportin on tehnyt hankekoordinaattori Lassi-Pekka Korhonen (juuri valmistunut liikuntatieteiden maisteri) ajalla 26.8.–4.12.2024. Tukena ja ohjaajana työssä toimi erityisasiantuntija Timo Hämäläinen.

Vuosina 2021–2023 yli 97 miljoonaa euroa julkista rahoitusta kansallisista EU-rahoitusohjelmista suomalaisille liikuntahankkeille

EU:n maaseutu- ja rakennerahastohankkeiden yhteenlaskettu varattu julkinen rahoitus liikuntahankkeille vuosina 2021–2023 oli 97,6 miljoonaa euroa, ja rahoitusta sai 1055 hanketta. Yksityisen rahoituksen arvioidaan olevan n. 44 miljoonaa euroa, jolloin EU-ohjelmien kokonaisvaikuttavuus liikunnan osalta vuosina 2021–2023 oli 141,6 miljoonaa euroa. EU-ohjelmien kautta saatava rahoitus täydentää siis osaltaan liikunnan ja urheilun valtiolta ja kunnilta vuosittain saamaa rahoitusta.

Raportin luokittelusta

Tässä raportissa esitellään aluksi lyhyesti rahoitussuunnat ja hanketyypit sekä aineistolle tehdyt luokittelut. Raportissa on päädytty luokittelemaan aineistoa alueellisesti, temaattisesti sekä toteuttajatahon mukaan. Luokitteluilla on pyritty saamaan selvityksestä entistä havainnollisempi ja löytämään siitä trendejä ja kehityssuuntia. Luokittelujen jälkeen raportissa on kolme erillistä rahoitussuunnittain koottua osiota, jossa hankkeita on eritelty tarkemmin. Tämä selvitys koostuu tästä ”raporttiosasta” sekä hyvin laajasta projektilistauksesta, joka on erillisenä liitteenä. Erillisessä projektilistauksessa on kuvattu hankkeet lyhyesti rahoittajittain.

EU:n ohjelmakausi jatkuu aina vuoteen 2027 asti – mistä saat liikunnallisista EU-hankemahdollisuuksista tietoa?

Olympiakomitea ja opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) järjestävät edelleen liikuntaväen avoimia EU-aamukahveja ja muita infotilaisuuksia liittyen EU-asioihin ja liikuntaan. Tämä yhteistyö tulee jatkumaan, kuten EU-asioista tiedottaminen niin Suomen Olympiakomitean (www.olympiakomitea.fi) ja OKM:n nettisivuilla (www.minedu.fi). Liikunnan aluejärjestöjen sivuilla on laajasti tietoa EU-rahoituksesta liikunnassa ja urheilussa, esim. EU-hanke-toimijan rahoitusopas, toteutuneita raportteja ja hankelistauksia jne. (www.liikunnanaluejarjestot.fi/hanketoiminta/eu/).

Olympiakomitean tukena tiedon hankkimisessa on Euroopan Olympiakomitean Brysselin toimisto, mitä kautta saadaan viimeisin tieto kansainvälisistä EU-hankemahdollisuuksista sekä kokemuksista eri puolilta Eurooppaa. Erasmus+Sport -ohjelmassa Suomessa tiedottavana ja neuvovana

viranomaisena on Opetushallitus (OPH), jonka nettisivuilla (<https://www.oph.fi>) on jatkuvasti päivittyvää tietoa. Myös EU komission urheiluyksikkö (<https://sport.ec.europa.eu/>) ylläpitää EU-politiikasta ja myös EU-rahoituksesta infoa antavia nettisivuja.

Yhtenä resurssina on se, että kaikki Liikunnan aluejärjestöt omaavat EU-hankekokemusta omissa maakunnissaan. Tämän osaamisen kautta ne toimivat liikuntayhteisön toimijoiden tukena myös EU-hanketoimintaan liittyvissä asioissa.

Helsingissä 4.12.2024

Lassi-Pekka Korhonen
hankekoordinaattori
Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry

Timo Hämäläinen
erityisasiantuntija
Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry

KUVA SAARA HUOPALAINEN

2 Liikunnalle ja urheilulle tukea jakaneiden EU-rahastojen esittely

2.1 EU:n maaseuturahoitus vuosina 2021–2027

Maaseutualueiden kehittämistä rahoitetaan Euroopan unionin maaseuturahastosta. Suomessa maaseuturahaston varoja on myönnetty Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelman kautta. Vuosien 2021–2022 siirtymäkaudella tukipäätökset tehtiin ohjelmakauden 2014–2020 maaseutuohjelman perusteella, mutta rahoitus myönnettiin uuden ohjelmakauden rahoituksesta. Vuosina 2023–2027 EU:n maatalouspolitiikkaa toteutetaan osin kansallisen ja EU-rahoitteisen strategiasuunnitelman (CAP-suunnitelma) kautta. CAP-suunnitelma kattaa myös Ahvenanmaan maaseudun kehittämisen toimenpiteet. (mmm.fi)

Maatalouden ja maaseudun julkinen kokonaisrahoitus vuosina 2023–2027 on yhteensä 10,28 miljardia euroa. Maaseudun kehittämisen rahoituksen osuus on tästä summasta hieman yli puolet, noin 5,85 miljardia euroa. Julkinen rahoitus muodostuu EU:n maaseuturahastosta ja kansallisesta rahoituksesta valtiolta ja kunnilta. Lisäksi ohjelmaan sisältyy yksityistä rahoitusta, joka voi olla esimerkiksi pankkilainaa tai talkootyötä. Tuet maksetaan Ruokaviraston kautta. (maaseutu.fi)

Rahoituskaudella 2014–2020 maaseutuohjelman tavoitteena oli elinvoimaisen maaseudun säilyminen, osaamisen kehittäminen, ympäristön tilan paraneminen ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö. Rahoituskaudella 2023–2027 tavoitteet ovat säilyneet samansuuntaisina, mutta uudessa CAP-suunnitelmassa painottuvat erityisesti aktiivinen ruuantuotanto, ympäristö- ja ilmastoviisas maatalous sekä uudistuva ja monipuolinen maaseutu. Myös tukimuotoihin on tullut pieniä muutoksia uuden ohjelmakauden alkaessa. Hyöty maaseuturahoituksesta suuntautuu viljelijöille, maaseudun yrityksille, maaseudun asukkaille ja laajemmin koko ympäristölle. EU:n maatalous- ja maaseuturahoituksen tuista valtaosa on kohdennettu maatalouteen, mutta siitä rahoitetaan myös paljon pieniä ja paikallisia hankkeita, joilla edistetään asumisolosuhteita maaseudulla. (mmm.fi)

Maaseuturahoitusta voi hakea rahoitusta hankkeen koosta riippuen joko Leader-toimintaryhmiltä tai suoraan ELY-keskuksista. Leader-ryhmien kautta rahaa on jaossa rahoituskaudella 2023–2027 yli 230 miljoonaa euroa (mmm.fi). Joidenkin maaseuturahoituksen tukien saaminen voi edellyttää myös omaa rahoitusta, mutta perusedellytyksenä tukien myöntämiselle on, että niillä joko tuetaan ympäristön tilaa, edistetään maaseudun elinkeinoja ja työllisyyttä tai luodaan harrastusmahdollisuuksia ja vireää toimintaa maaseudulle. Koska Suomi on hyvin maaseutuvoittoinen maa, vain suurimpien kaupunkien keskustat on rajattu maaseutuohjelman ulkopuolelle. (maaseutu.fi)

Vuosina 2021–2023 Euroopan unionin maaseuturahastosta rahoitettiin yhteensä 844 liikuntaa ja urheilua edistänyttä hanketta, joista 777 toteutettiin Leader-rahoituksella ja 67 ELY-keskusten rahoittamina. Julkista tukea (EU ja kansallinen julkinen rahoitus) hankkeet saivat noin 38,9 miljoonaa euroa ja hankkeiden yhteenlasketut kokonaiskustannukset olivat noin 52,7 miljoonaa euroa.

KUVA LASSI-PEKKA KORHONEN

2.1.1 Leader-toimintatapa

Enemmistö maaseuturahoitusta saaneista liikuntahankkeista toteutettiin Leader-toimintaryhmien kautta vuosina 2021–2023. Leader on käytössä oleva toimintatapa koko Euroopan unionin alueella, ja sen perusajatuksena on julkisen vallan siirtäminen paikallisille toimijoille. Leader tähtää paikallisen asiantuntemuksen ja osaamisen hyödyntämiseen kehittämistyössä eli toisin sanoen pyritään siihen, että paikalliset ihmiset kehittävät omaa elinympäristöään paikallisin voimin omien tarpeidensa perusteella. EU:n maaseuturahoitusta on mahdollista saada Leader-ryhmien kautta yleishyödylliseen kehittämishankkeeseen, investointihankkeeseen tai yrityshankkeeseen, ja hankkeesta riippuen tukea voidaan myöntää 20–100 prosenttia kuluista. Alueiden omat Leader-ryhmät antavat tietoa rahoituksen yksityiskohdista. Rahoitettavan hankkeen on vastattava Leader-ryhmän kehittämisstrategian tavoitteisiin. Siirtymäkaudella 2021–2022 Manner-Suomessa toimi 54 Leader-ryhmää ja vuodesta 2023 eteenpäin 52 ryhmää kahden Leader-ryhmän yhdistymisen myötä. Rahoituskausien siirtymäkaudella 2021–2022 rahoitusta on myönnetty kauden 2014–2020 painopisteiden perusteella. Vuodesta 2023 eteenpäin rahoitusta on myönnetty uuden rahoituskauden Leader-ryhmien strategioiden perusteella. (leadersuomi.fi)

Leader-ryhmien kautta maaseuturahoitusta voivat hakea esimerkiksi yhdistykset tai pienet yritykset, kunnat ja säätiöt. Hanke voidaan aloittaa, kun Leader-ryhmä on vastaanottanut hankehakemuksen. Lopullisen rahoituspäätöksen hankkeesta tekee ELY-keskus, mutta ELY-keskus voi poiketa Leader-hallituksen päätöksestä ainoastaan, mikäli päätös ei ole lakien ja asetusten mukainen. Leader-ryhmien hallitukset muodostuvat kolmikan-taperiaatteen mukaisesti eli kolmasosa hallituksen jäsenistä on julkisen hallinnon edustajia, toinen kolmannes paikallisten yhdistysten ja yritysten edustajia ja loput maaseudun asukkaita. Hankkeiden valmistelu ja päätösvalta rahoitettavista hankkeista säilyy siis paikallisilla ihmisillä. Kuka tahansa alueen asukas voi osallistua Leader-ryhmän toimintaan toteuttamalla hankkeen, olemalla mukana hankkeessa tai liittymällä yhdistyksen jäseneksi. (leadersuomi.fi)

2.1.2 EU:n maaseuturahoituksen hanketyypit

Yleishyödylliset yhteistyöhankkeet toteutetaan kahden tai useamman osapuolten kehittämishankkeina, jotka eivät hyödytä vain yhtä toimijaa tai tapahdu alihankintana vaan aitona yhteistyönä erilaisten yhteisöjen välillä. Yhteistyötä edistävillä hankkeilla tavoitellaan käytännön uudistuksia ja ratkaisuja, uusia tuotteita ja menetelmiä sekä teknologista uudistumista. Viime rahoituskaudella käytössä ollut ”Maaseudun ja kylien kehittäminen” on yhdistetty yhteistyötoimenpiteeseen (Älykäs kylä -yhteistyö), mutta

sisällöllisesti em. teema on säilynyt. (ruokavirasto.fi; EU-eurot liikunnalle ja urheilulle 2021–2027 rahoitusopas.)

Yleishyödyllisellä kehittämishankkeella pyritään edistämään asukkaiden palveluita, säilyttämään paikallista kulttuuria ja parantamaan kylän viihtyisyyttä esimerkiksi kulttuuri- tai liikuntatapahtumien järjestämisellä. Kehittämishanke voi myös liittyä nuorten projekteihin, ympäristöprojekteihin tai kansainvälisiin yhteistyöhankkeisiin. Tärkeintä on hyödyttää mahdollisimman monia alueen asukkaita kehittämishankkeen tuloksilla. Tukitaso voi olla jopa 100 prosenttia hankkeen kokonaiskustannuksista. (keskipisteleader.fi) *

Yleishyödyllisellä investointihankkeella pyritään lisäämään paikallisten asukkaiden palveluita ja hyvinvointia. Tuella voidaan rahoittaa esimerkiksi kylätalon korjaus, yhteisten koneiden hankinta tai reitistön perustaminen. Tukitaso voi olla 40–100 prosenttia hankkeen kokonaiskustannuksista. (ruokavirasto.fi) *

Pienhankkeet ovat uusi hanketyyppi rahoituskaudella 2023–2027. Pienhankke voi olla joko investointi- tai kehittämishanke ja tukea voivat saada julkis- ja yksityisoikeudelliset yhteisöt, kuten kyläyhdistykset ja liikuntaseurat. Pienhanketuen avulla voidaan esimerkiksi laatia kehittämissuunnitelmia, kunnostaa rakennuksia ja tehdä kone-, laite- ja välineinvestointeja. Pienhankkeen kokonaiskustannukset voivat olla enintään 8000 euroa ja pienin myönnettävä tuen määrä on 1000 euroa. Pienhanketuki on hallinnollisesti kevennetty tukimuoto ja sitä haetaan suoraan Leader-ryhmiltä. (ruokavirasto.fi.)

Koulutus- ja tiedonvälityshankkeiden avulla lisätään osaamista, toiminta- ja yhteistyövalmiuksia sekä välitetään tietoa uusista menetelmistä ja teknologioista. Tiedonvälityshankkeena voidaan tukea esittely- tai muuta toimintaa, jossa välitetään tietoa uusista tuotanto-, markkinointi- tai palvelumenetelmistä. Lisäksi voidaan tukea hankkeita, joissa välitetään energia-, ympäristö- ja maaseututietoutta yrityksille tai alueen asukkaille, yhteisöille ja muille toimijoille. Tukitaso näissä hanketyypeissä voi olla jopa 100 %. (ruokavirasto.fi; EU-eurot liikunnalle ja urheilulle 2021–2027 rahoitusopas.)

Elinkeinojen kehittämishankkeen tavoitteena on monipuolistaa maaseudun elinkeinotoimintaa. Hankkeiden tavoitteena ei ole hyödyttää yksittäistä yrittäjää vaan koko toimialaa. Tukea voidaan myöntää esimerkiksi mikroyritysten toimintaympäristön kehittämiseen tai yritysten yhteistoimintaan. Tukitaso voi maksimissaan olla täydet 100 prosenttia kokonaisrahoituksesta. (EU-eurot liikunnalle 2017–2020 -raportti.) Hanketyyppi on poistunut sellaisenaan uudella rahoituskaudella 2023–2027.

Yritystuilla rahoitetaan yksittäisten yrittäjien hankkeet, joiden tavoitteena on yritysten kehittäminen. Tukea voidaan hakea esimerkiksi rakentamiseen tai laitteiston hankintaan (investointituki), yrityksen perustamiseen (käynnistystuki), yrityksen tuotteiden, tuotantomenetelmien ja markkinoinnin kehittämiseen (kehittämistuki) tai yritysryhmähankkeelle. Investointituen määrä on maksimissaan 40 prosenttia ja kehittämistuen määrä puolestaan enintään 50 prosenttia kokonaiskustannuksista. Käynnistystukia myöntävät pääasiassa Leader-ryhmät setelityyppisesti. (ruokavirasto.fi)

* Tässä hankeselvityksessä yleishyödyllisiä kehittämis- ja investointihankkeita ei ole eroteltu omiksi luokikseen, vaan ne molemmat lukeutuvat kehittämishankkeiden alle.

KUVA ARTTO HEIKKINEN

2.2 Rakennerahastot ohjelmakaudella 2021–2027

Liikuntaa edistävät hankkeet ovat saaneet tukea Maaseutuohjelman ohella EU:n rakennerahastoista. Rakennerahastoja ovat Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+) ja Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF). Ohjelmakaudelle 2021–2027 ESR-rahastoon on yhdistynyt muita työllisyyteen, vähävaraisten tukemiseen ja sosiaaliseen innovointiin liittyviä rahastoja. Uutena rahastona on perustettu JTF-rahasto, jolla pyritään lieventämään ilmastosiirtymän haitallisia sosioekonomisia vaikutuksia.

Rakennerahastojen tavoitteena on vähentää alueiden välisiä kehityseroja, vahvistaa alueiden kilpailukykyä, työllisyyttä ja hyvinvointia. Tukea suunnataan erityisesti rakennemuutoksesta kärsiville alueille. Rakennerahastotoiminta käynnistyi vuonna 1995 eli samana vuonna, kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi, minkä jälkeen ohjelmakausia on ollut viisi: 1995–1999, 2000–2007, 2007–2013, 2014–2020 ja 2021–2027. Kauden 2021–2027 rakennerahasto-ohjelman julkinen rahoitus on noin 3,16 miljardia euroa, josta EU-rahoitusosuus on noin 1,94 miljardia euroa ja kansallinen rahoitusosuus noin 1,22 miljardia euroa.

Rakennerahastoista tukea myönnetään hankkeille, jotka toteuttavat jotakin Suomen rakennerahasto-ohjelman ”Uudistava ja osaava Suomi 2021–2027” tavoitteista. Keskeisiä tavoitteita ovat uuden luomisen ja innovoinnin edistäminen, kestävän kehityksen edistäminen, työpaikkojen ja yritysten kehittäminen sekä kasvun tukeminen, ammattitaidon ja osaamisen kehittäminen sekä osallisuuden lisääntyminen. Rahoitusta voivat hakea esimerkiksi kunnat, yritykset, erilaiset järjestöt tai tutkimus- ja oppilaitokset. Rakennerahastohankkeiden avulla tuetaan alueellista hyvinvointia, ja mahdollisesti tuotetaan uusia innovaatioita, yrityksiä ja työpaikkoja. Ohjelmakaudella 2021–2027 Suomessa rakennerahasto-ohjelmia toteutetaan viidellä toimialueella, joita ovat etelä, länsi, itä, pohjoinen ja valtakunnallinen. Valtakunnalliset hankkeet ovat hankkeita, jotka ovat rahoitettu rakennerahasto-ohjelman valtakunnallisten teemojen rahoitusosuuksista. (rakennerahastot.fi.)

Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+) tukee työllisyyttä, työllistymisedellytyksiä ja osallisuutta kehittämällä osaamista ja palvelurakenteita. Euroopan sosiaalirahaston tuella voidaan esimerkiksi edistää tasa-arvoa ja kehittää osaamista sekä henkilöiden hyvinvointia, aktivoida ihmisiä osallistumaan ja tekemään työtä sekä ehkäistä syrjäytymistä. Rahoitusosuudesta noin kolmasosa on ESR+-rahoitusta. (rakennerahastot.fi.)

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) tukee hankkeita, jotka parantavat työllisyyttä sekä lisäävät alueiden kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta. Erityisesti EAKR-ohjelman avulla pyritään parantamaan työllisyyttä Suomen heikoimmin työllistyvillä alueilla. Rahoitusosuudesta lähes puolet on EAKR-rahoitusta. (rakennerahastot.fi)

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (Just Transition Fund, JTF) tukee Suomessa alueita, jotka ovat kärsineet turpeen energiakäytöstä luopumisesta. JTF-rahoitus kattaa Itä- ja Pohjois-Suomen seitsemän maakuntaa sekä Etelä-Pohjanmaan, Satakunnan, Keski-Suomen, Etelä-Karjalan, Kymenlaakson ja Pohjanmaan maakunnat sekä osan Pirkanmaan kunnista. JTF-rahastolla tavoitellaan elinkeinojen monipuolistamista, työvoiman sopeuttamista ja ympäristöllisten haittavaikutusten korjaamista. Rahoitusosuudesta noin viidesosa on JTF-rahoitusta.

Vuosina 2021–2023 rakennerahastojen tuen avulla Suomessa toteutettiin 210 liikuntaa ja urheilua edistänyttä hanketta. Hankkeista 139 toteutettiin EAKR-rahoituksella, 40 ESR+-rahoituksella ja 32 JTF-rahoituksella. Julkisen rahoituksen kokonaismäärä oli lähes 60 miljoonaa euroa ja hankkeiden yhteenlasketut kokonaiskustannukset olivat noin 89 miljoonaa euroa, keskimääräisen tukiprosentin ollessa 66.

KUVA TERO TAKALO-ESKOLA

3 Aineisto, menetelmät ja luokittelu

Tämä selvitys koostuu liikuntaa edistäneistä hankkeista, jotka ovat saaneet rahoitusta EU:n rakennerahastoista sekä Manner-Suomen maaseuturahastosta. Selvitys on koottu rahoituskauden 2021–2027 alkupuoliskolta eli ajanjaksolta 1.1.2021–31.12.2023. Raporttiin on kartoitettu kolme ohjelmakaudella 2021–2023 toteutettua rahoitussuuntaa:

1. Maaseuturahasto: Leader-toimintaryhmien kautta jaettu rahoitus
2. Maaseuturahasto: ELY-keskusten jakama rahoitus
3. EAKR- ja ESR+- ja JTF-rahastojen kautta jaettu rahoitus

Liikuntaa ja hyvinvointia edistäneiksi hankkeiksi on selvityksessä katsottu kuuluvan kaikki sellaiset hankkeet, joilla on pyritty edistämään liikunnan olosuhteita, liikunnan harrastamista tai kehitetty liikunnan ja urheilun toimialalla palveluita ja toimintamalleja. Hanke on otettu mukaan listaukseen, jos hankkeen julkisissa tiedoissa on mainittu liikuntaan, urheiluun tai fyysiseen hyvinvointiin liittyviä asiasanoja. Aiempien selvitysten linjan mukaisesti hanketoimintaa on katsottu laajalla näkökulmalla huomioiden myös liikunta-alan yksityisen sektorin toiminnan.

Liikunnan olosuhteiden edistämistä on esimerkiksi maaseuturahaston varoilla tehty korjaushanke kylätaloon. Kylätalohankkeista on mukaan otettu ne, joissa mainitaan liikunnalliseen harrastustoimintaan liittyvät korjaukset tai hankinnat. Liikuntaolosuhteiden edistämistä voi olla myös urheilukenttien rakentaminen, pitkospuiden hankinta luontopolulle tai laiturin rakentaminen uimarannalle. Tässä selvityksessä liikuntaa ja hyvinvointia edistäviksi hankkeiksi on huomioitu myös esteettömyyttä parantavat hankkeet, jotka mahdollistavat paremmin liikuntarajoitteisten pääsyn liikuntapaikoille tai toiminnan liikuntapaikoilla. Ensimmäistä kertaa hankelistauksessa ovat myös mukana sellaiset kevyen liikenteen väylähankkeet, joissa hankekuvauksessa on mainittu kävelyn ja pyöräilyn tai viisaan liikkumisen edellytysten edistäminen.

Liikunnan ja urheilun palveluiden edistämistä ovat esimerkiksi liikuntatapahtumien, koulutus- ja verkostotoiminnan edellytysten kehittäminen. Hankelistaukseen lukeutuu mukaan myös useita liikunnan ja urheilun yritys- ja yhteisö- ja yleishyödyllisiä tuotekehityshankkeita. Liikunnan harrastamista edistävät puolestaan esimerkiksi työkyvyn parantamishankkeet, joissa toimenpiteenä on mainittu liikuntaan tai fyysiseen aktiivisuuteen liittyvät työkyvyn edistämisen keinot.

Hankelistaukseen eivät sisälly mittaamiseen liittyvä hyvinvointiteknologia (esim. verenpaine- ja kehonkoostumusmittareiden hankinta), ellei kyseessä ole selkeä urheiluteknologiahanke. Myös fysioterapeuttiseen kuntoutukseen liittyvät hankkeet on jätetty pois listauksesta. Matkailun edistämisen hankkeista on sisällytetty listaukseen vain sellaiset hankkeet, joissa kehitetään liikuntaan liittyvän matkailun olosuhteita. Yritysten tuotekehityshankkeista on rajattu pois esimerkiksi messujen matka-apurahat. Olosuhteiden osalta kalastukseen sekä metsästykseseen liittyvät hankkeet on myös rajattu ulkopuolelle, ellei hanke sisällä liikunta-aspektia (esimerkiksi ammuntaratat).

Maaseuturahastohankkeet on koottu Ruokaviraston ylläpitämästä Hankerekisteristä. Hankerekisteri sisältää tiedot kaikista hankkeista, joita Leader-ryhmät ja ELY-keskukset ovat toistaiseksi rahoittaneet siirtymäkaudella 2021–2022 ja uudella ohjelmakaudella 2023–2027. Hanketiedot saatiin vietyä suoraan Exceliin hankerekisteristä. Materiaalista poimittiin edellä mainitun määrittelyn perusteella hankkeet, jotka muodostavat tämän selvityksen aineiston. Uuden ohjelmakauden aloituspäivämäärätiedot olivat puutteellisia, joten nämä pyydettiin suoraan Ruokavirastolta. Uuden ohjelmakauden hankkeiden rajaamisessa käytettiin hankkeiden vireilletulopäivämäärää, joten kaikki em. valintatavan täyttäneet hankkeet, jotka olivat tulleet vireille vuoden 2023 aikana, otettiin mukaan listaukseen. Rakennerahastohankkeet (EAKR, ESR+ ja JTF) on puolestaan koottu EURA 2014 ja EURA 2021 -hanketietopalveluista. Jokaisesta selvityksen hankkeesta on pyritty kokoaamaan hankkeen toteuttaja, julkisen tuen määrä, kokonaisbudjetti, hankeai-ka, toteutusalue, yhteystiedot sekä lyhyt hankekuvaus. Rakennerahastojen ryhmähankkeiden osalta jokaisen rahoitusta saaneen organisaation osuus on laskettu omaksi hankkeekseen riippumatta siitä, onko kyseessä pää- vai osatoteuttaja.

Kuten edellisissä hankeselvityksissä, myös tällä kertaa liikuntaa edistäneiden hankkeiden tunnistaminen suuresta hankemassasta on ollut yhden tekijän takana. Prosessin luonne on näin ollen subjektiivinen, ja inhimilliset virheet ovat mahdollisia. Tässä selvityksessä on pyritty noudattamaan viime ohjelmakauden lopussa tuotetun laadukkaan hankeselvityksen raameja sekä aineiston alueellista ja toimijaluokittelua. Sen sijaan rahoituskauden vaihtuessa temaattista jaottelua on päivitetty kattavammaxi, sillä edellisessä selvityksessä ”muut”-luokka korostui teemaryhmittelyssä merkittävästi. Liikunnan olosuhteiden osalta temaattista jaottelua on peilattu LIPAS-tietokannan liikuntapaikkaluokitteluun, jossa on esimerkiksi oma luokkansa veneily- ja moottoriurheilupaikoille sekä eläinurheilupaikoille (lipas.fi).

Eri rahoitussuuntien hankkeet on selvityksessä luokiteltu kolmeen yhteiseen luokkaan, joita ovat alueellinen luokka (suuralue ja ELY-alue), toteutajatahon mukainen luokka ja temaattinen luokka. Luokittelulla pyritään lähtökohtaisesti havainnollistamaan aineistoa ja tarjoamaan pohjatietoa liikunnan EU-hanketoiminnan kehittämiseksi tulevaisuudessa. Leader-ryhmät, jotka toimivat useamman ELY-keskuksen alueella, on jaoteltu viimekertaisen hankeselvityksen mukaisesti. Suuralueiden määrittely noudattaa rakennerahastojen aluejaottelua ja EURA-rekisterin ELY-keskusten ja maakuntaliittojen ryhmittelyä suuralueisiin.

Temaattisessa jaottelussa hankkeet on luokiteltu 13 ryhmään niiden tosiasiallisen sisällön mukaan. Ryhmät 1–8 kuvaavat liikunnan ja urheilun rakennettuja olosuhteita. Ryhmät 10–12 kuvaavat puolestaan erilaisia kehittämishankkeita, joiden ensisijaisena tarkoituksena ei ole liikuntainfrastruktuurin rakentaminen. Ryhmään 12 sisältyvät kaikki aidosti yrityslähtöiset tuotekehityshankkeet. Ryhmään 13 jäävät sellaiset hankkeet, jotka eivät luontevasti sovi muihin ryhmiin tai sellaiset hankkeet, jotka toteuttavat useaan ryhmään liittyviä toimenpiteitä.

KUVA TERO TAKALO-ESKOLA

Taulukko 1. Hankkeiden temaattinen jaottelu

Teema	Esimerkkejä sisällöstä
1 Sisäliikuntapaikat	Liikunta- ja urheiluhallit, jäähallit, keilahallit, kuntoilukeskukset ja liikuntasalit, elämysliikuntapuistot, yksittäiset lajikohtaiset sisäliikuntapaikat (esim. miekkailu, parkour, kiipeily).
2 Ulkoliikuntapaikat	Pallo- ja frisbeegolfkentät, jääurheilualueet ja luonnonjäät, lähiliikuntapaikat ja liikuntapuistot, palloilukentät, kuntoportaot, pumptrack-radat, yleisurheilukentät.
3 Virkistyskohteet	Uimarannat ja maauimalat, erämaa-alueet, kansallispuistot, retkeily- ja telttailualueet, minigolfkentät. Yksittäiset tuvat, laavut, kodat, hiihtomajat ym.
4 Maastoliikuntapaikat	Ampumaurheilupaikat, hyppymäet, laskettelurinteet ja hiihtokeskukset, ulkokiipeilypaikat, suunnistusalueet.
5 Reitistöt	Kuntoradat, ladut, kävely- ja ulkoilureitit, luontopolut, (maasto-)pyöräilyreitit, moottorikelkkareitit, vesiretkeilyreitit.
6 Veneily ja moottoriurheilupaikat	Moottoriurheilualueet, veneurheilupaikat, melontakeskukset, purjehdusalueet, soutustadionit.
7 Eläinurheilupaikat	Ratsastus- ja raviradat, maneesit, koirapuistot, agilityradat.
8 Seuratalot, huoltorakennukset ja oheistilat	Seuratalot ja niiden piha-alueet. Itsenäiset huolto- ja varastorakennukset, kokoustilat.
9 Kone-, laite- ja välinehankinnat	Lumetus- ja latukoneet, ampumasimulaattorit, kunnossapidon laitteet, harrastusvälineet.
10 Koulutus-, aktivointi-, työelämä- ja terveydenedistämishankkeet	
11 Kehittämisen-, koordinointi- ja toiminnanorganisointi-hankkeet	Muut kuin yrityslähtöiset kehittämishankkeet.
12 Yrityslähtöiset kehityshankkeet	Yritystoiminnan käynnistyshankkeet. Yritysten tuotekehityshankkeet.
13 Muut	Hankkeet, jotka eivät sovi luontevasti mihinkään yksittäiseen luokkaan. Kevyen liikenteen väylät, tapahtumien järjestämishankkeet.

Toteuttajatahon mukaisessa jaottelussa hankkeet on luokiteltu 14 luokkaan niiden toteuttajan mukaan edellisen selvityksen mukaisesti. "Järjestö / yhdistys" -luokasta on erotettu omiksi luokikseen liikunta- ja urheiluorganisaatiot. Liikunta- ja urheiluorganisaatioiden luokkia ovat liikunta- ja urheiluseurat, liikunnan aluejärjestöt ja muut liikuntaorganisaatiot, johon on luokiteltu esimerkiksi lajiliitot, tukiyhdistykset, liikuntatapahtumia toteuttavat yhdistykset ja Suomen Latu ry. Ammunta-, moottoriurheilu-, ratsastus- ja golfseurat luetaan aiempaa selkeämmin urheiluseuroihin. Liikunta- ja urheiluopistot kuuluvat muiden oppilaitosten luokkaan. Myös julkisomisteisina osakeyhtiöinä toimivien kehittämisorganisaatioiden sekä matkailuneidämisyhtiöiden on aiempaa selvemmin katsottu kuulumaan luokkaan 7. Uutena toteuttajatahona ovat hyvinvointialueet, jotka ovat luokassa 3, vastaten kuntayhtyminä aiemmin toimineita sairaanhoitopiirejä.

1. Yliopisto / ammattikorkeakoulu
2. Muu oppilaitos
3. Kunta / kuntayhtymä / kaupunki / hyvinvointialue
4. Järjestö / yhdistys
5. Säätiö
6. Valtion viranomainen
7. Alueellinen / seudullinen kehittämis toimija
8. Maakuntaliitto
9. Yritys
10. Muu
11. Liikunnan aluejärjestöt
12. Liikunta- ja urheiluseurat
13. Muut liikuntaorganisaatiot
14. Leader-ryhmät

Alueellinen luokkajako on toteutettu kahdella tasolla. Ensin Leader-ryhmät on jaettu ryhmiin ELY-alueittain ja sitten ELY-alueet vielä suuralueisiin. Suuralueita ovat etelä, länsi, itä ja pohjoinen. Kahden ELY:n alueella toimivien Leader-ryhmien kohdalla on noudatettu edellisissä hankeselvityksissä tehtyjä linjauksia. Vuoden 2023 alussa Leader-ryhmissä on tapahtunut nimenvaihdoksia ja yhdistymisiä, joiden seurauksena ryhmien määrä laski 54 ryhmästä 52 ryhmään. Luokkajaon pohjatietona on käytetty hankkeen ilmoitettua sijaintia. Rakennerahastojen valtakunnalliset hankkeet ovat sellaisia hankkeita, jotka toteuttavat jotakin rakennerahasto-ohjelman valtakunnallisista teemoista.

Seuraavassa luvussa syvennyttään hankeaineistoon tarkemmin. Jokaisesta rahoitussuunnasta on koottu oma osionsa, jossa siihen perehdytään luokittelujen, esimerkkihankkeiden ja kaavioiden avulla. Pyrkimyksenä on myös vertailla eri rahoitussuuntia niin keskenään kuin myös kokonaisuuden kanssa. Yhteenvetokappale sitoo lopuksi saadut tulokset yhteen.

Taulukko 2. ELY-alueiden ja Leader-ryhmien luokittelu suuralueiden mukaisesti

Etelä	Länsi	Itä	Pohjoinen
HÄME	ETELÄ-POHJANMAA	ETELÄ-SAVO	KAINUU
KAAKKOIS-SUOMI	KESKI-SUOMI	POHJOIS-KARJALA	POHJOIS-POHJANMAA
UUSIMAA	PIRKANMAA	POHJOIS-SAVO	LAPPI
VARSINAIS-SUOMI	POHJANMAA		
	SATAKUNTA		
Leader Silmu	Leader Ravakka	Leader Veej'jakaja	Rieska-Leader
Leader Pomoväst	Leader Pyhäjärvisoutu (Vuodesta 2023 eteenpäin Leader Satasilta)	Rajupusu Leader (Leader SavonLuotsi 2023 eteenpäin)	Keskipiste-Leader
Leader Ykkösakseli	Leader Karhuseutu	Leader Piällysmies (Leader SavonLuotsi 2023 eteenpäin)	Leader Nouseva Rannikko-seutu
Leader I samma båt - Samassa veneessä	Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry	Leader Mansikka	Oulun Seudun Leader

Etelä	Länsi	Itä	Pohjoinen
Leader Varsin hyvä	Leader Pirkan Helmi	Leader Kalakukko	Koillismaan Leader
Leader Jokivarsikumppanit	Leader Kantri	Leader Ylä-Savon Veturi	Oulujärvi Leader
Leader-EMO	Leader Joutsenten reitti	Leader Keski-Karjalan Jetina	Elävä Kainuu Leader
Leader LounaPlussa	Leader PoKo	Joensuun seudun Leader	Peräpohjolan Leader
Leader Linnaseutu	Leader Vesuri-ryhmä	Vaara-Karjalan Leader	Leader Outokaira Tuottamhan
Leader Etpähä (Yhdistyi Päijänne-Leaderiin)	Leader Maaseutukehitys		Leader Tunturi-Lappi
Päijänne-Leader	Leader JyväSRiihi		Leader Pohjoisin Lappi
Leader Pohjois-Kymen Kasvu	Leader Viisari		
Leader Sepra	Leader Kuudestaan		
Leader Länsi-Saimaa	Leader Liiveri		
Etelä-Karjalan Kärki-Leader	Leader Suupohja		
	Leader Aisapari		
	Leader Aktion Österbotten		
	Leader Yhyres		
	Leader Pirityiset		

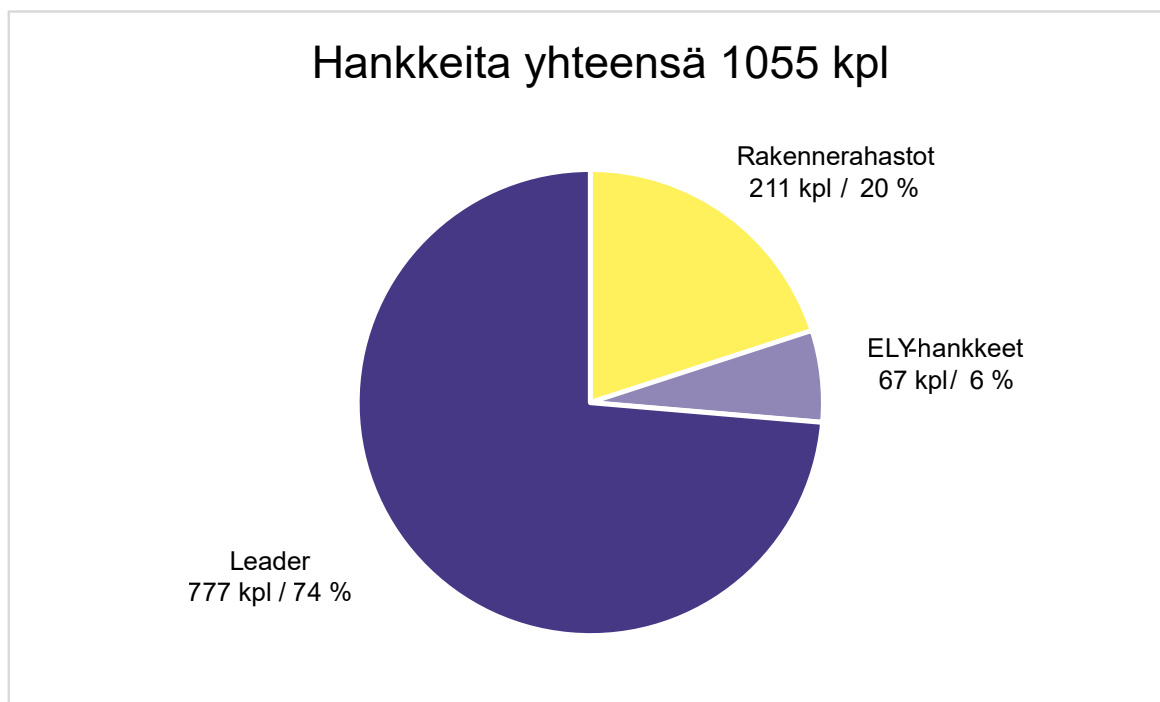
KUVA TERO TAKALO-ESKOLA

4 EU-eurot liikunnalle ja urheilulle 2021-2023

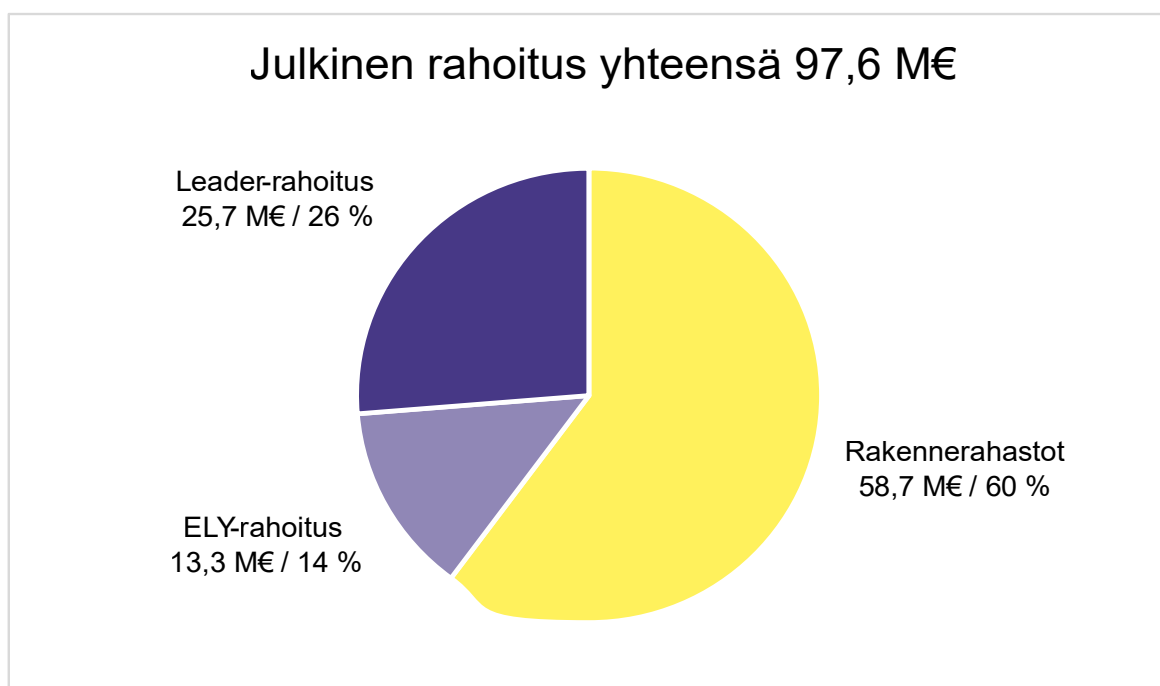
EU:n tukemia liikuntaa ja urheilua edistäneitä hankepäätöksiä ajanjaksolla 1.1.2021-31.12.2023 toteutettiin yhteensä 1055 kappaletta. Suuri enemmistö (74 %) hankkeista oli Leader-hankkeita ja 20 prosenttia rakennerahastohankkeita, joista EAKR-hankkeet muodostivat noin 13 prosenttia hankkeiden kokonaismäärästä. Keskimääräinen julkisen rahoituksen osuus rahoituskauden alkupuolen hankkeille oli 69 prosenttia. Rahoituksen osalta rakennerahastohankkeet (EAKR, ESR, ESR+, JTF), joita oli viidennes hankkeiden kokonaismäärästä, saivat peräti 60 prosenttia julkisesta rahoituksesta. Pelkästään EAKR:n osuus julkisesta rahoituksesta oli 35 prosenttia. Sen sijaan Leader-hankkeet saivat vain 26 prosenttia julkisesta rahoituksesta, vaikka ne muodostivat kappalemääräisesti suurimman rahoitussuunnan. Kokonaisbudjetilla euromääräisesti mitattuna rakennerahastot olivat merkittävämpi rahoitussuunta kuin maaseuturahasto, prosentein 63–37.

Taulukko 3. Hankkeiden lukumäärät ja rahoitustiedot

	Hankkeiden lukumäärä	Julkinen rahoitus (€)	Budjetti (€)
EAKR	139	34 612 875,00	55 312 415,00
ESR / ESR+	40	9 945 479,00	10 591 488,00
JTF	32	14 127 748,00	23 021 862,00
ELY-hankkeet	67	13 257 110,24	14 581 613,23
Leader- hankkeet	777	25 657 103,47	38 099 373,65
YHTEENSÄ	1055	97 600 315,71	141 606 751,88

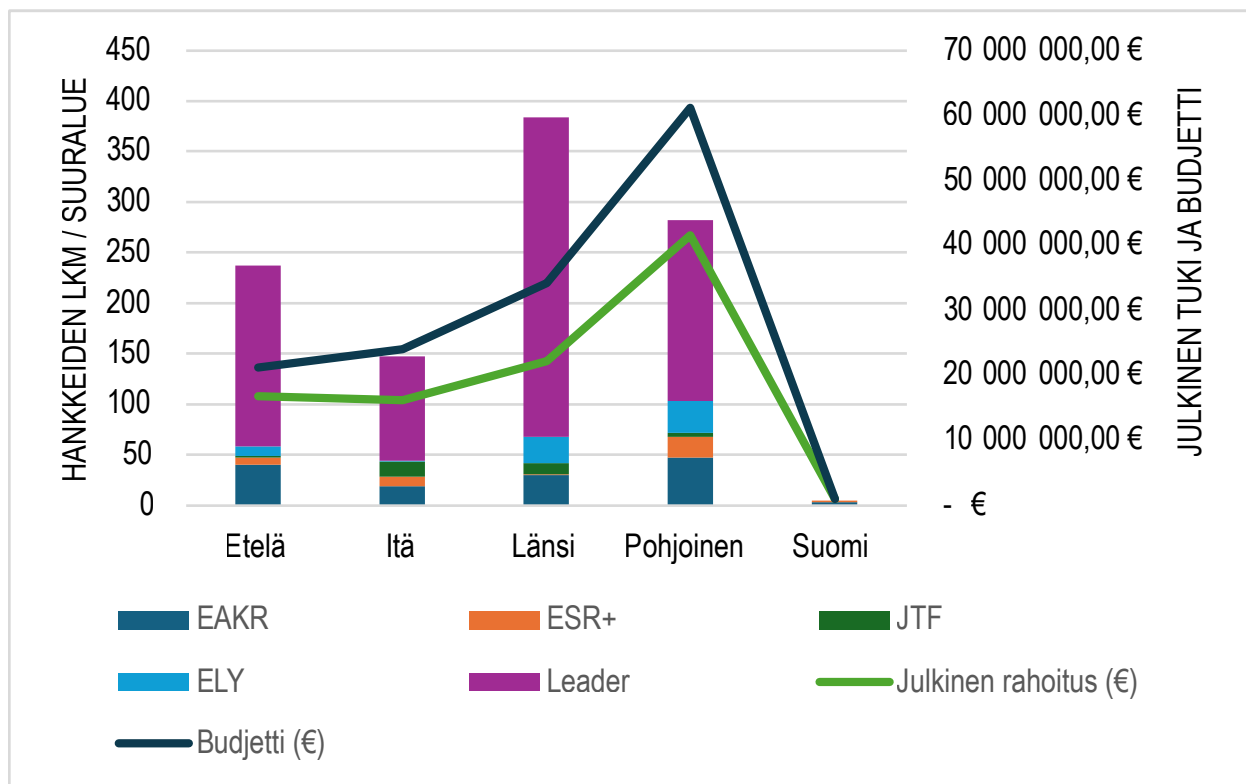
Kuvio 1. Hankkeiden kappalemääräinen jakautuminen rahoitussuunnittain.

Kuvio 2. Julkisen rahoituksen jakautuminen rahoitussuunnittain.

Suuralueittain tarkasteltuna eniten hankkeita eli 36 prosenttia kaikista hankkeista toteutettiin lännessä. Toiseksi eniten eli 27 prosenttia hankkeista toteutettiin pohjoisessa ja kolmanneksi eniten etelässä, jossa toteutettiin 22 prosenttia kaikista hankkeista. Itä-Suomi jää tässä vertailussa neljänneksi 14 prosentin osuudella hankkeista. Omaksi luokakseen on jaoteltu rakennerahastojen valtakunnallisia teemoja toteuttavat hankkeet, joita löytyi kaksi ryhmähanketta yhteensä viiden toteuttajan voimin. Pohjois-Suomen

julkisen rahoituksen ja kokonaisrahoituksen potit kohosivat huomattavasti muita alueita korkeammalle. Toisaalta Etelä-Suomessa julkisen rahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta oli suurempi kuin Pohjois- ja Itä-Suomessa.

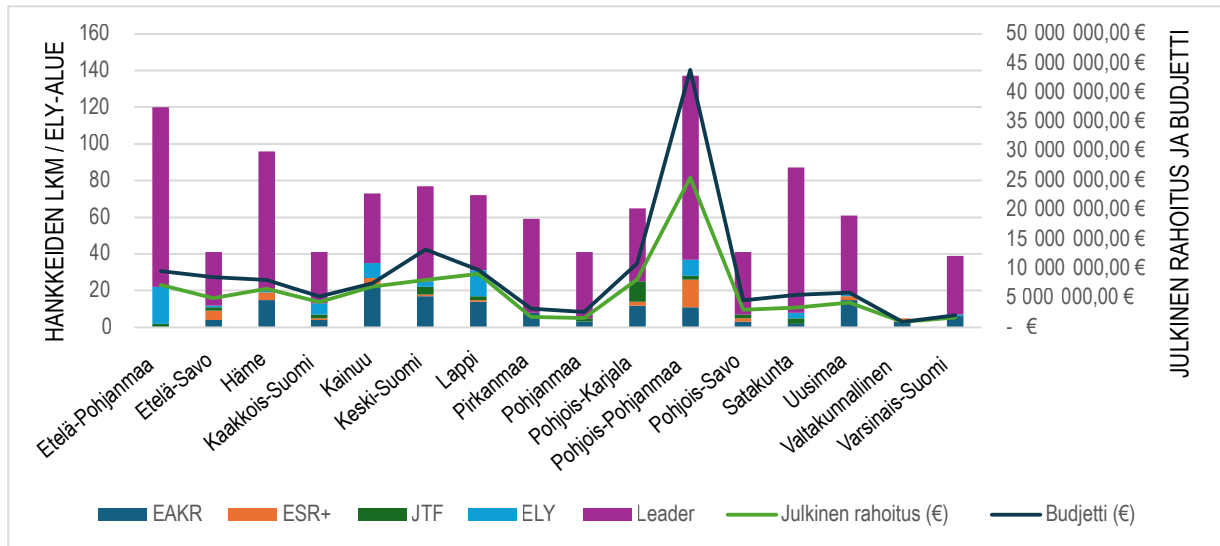

Kuvio 3. Liikuntaa edistäneiden hankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen suuralueittain.

ELY-alueittain tarkasteltuna kappalemääräisesti eniten liikuntaa ja urheilua edistäneitä hankkeita rahoitettiin Pohjois-Pohjanmaan (137 kpl) ja Etelä-Pohjanmaan (120 kpl) ELY-alueilla. Rahallisesti Pohjois-Pohjanmaalla rahoitettiin selkeästi eniten hankkeita, kokonaisrahoituksen ollessa noin 43,9 miljoonaa euroa ja julkisen rahoituksen 25,5 miljoonaa euroa. Lähes kolmannes kaikkien liikunta- ja urheilua edistäneiden hankkeiden kokonaisbudjetista kohdistui Pohjois-Pohjanmaan ELY-alueelle ja julkisesta rahoituksesta 26 prosenttia. Korkea suurten EAKR-hankkeiden määrä selittää Pohjois-Pohjanmaan ylivoimaa alueellisena rahoituksen saajana. Samasta syystä Lapin ELY-alue korostuu toiseksi eniten julkista rahoitusta saaneena ELY-alueena.

Myös Pohjois-Karjalan ja Keski-Suomen ELY-alueille on kanavoitunut rahaa liikunnan ja urheilun hankkeille rakennerahastojen kautta ja alueet ovat noin 8,1 miljoonan euron julkisen rahoituksen osuuksilla kolmantena alueellisessa vertailussa. Keski-Suomessa kokonaisbudjetti on tosin korkeampi kuin Pohjois-Karjalassa. Etelä-Pohjanmaan ELY-alueella löytyi vain kaksi rakennerahastohanketta, mutta 20 ELY-hankkeen turvin alue on viidentenä kokonaisbudjetteja vertaillen noin 9,6 miljoonan euron kokonaisbudjetil-

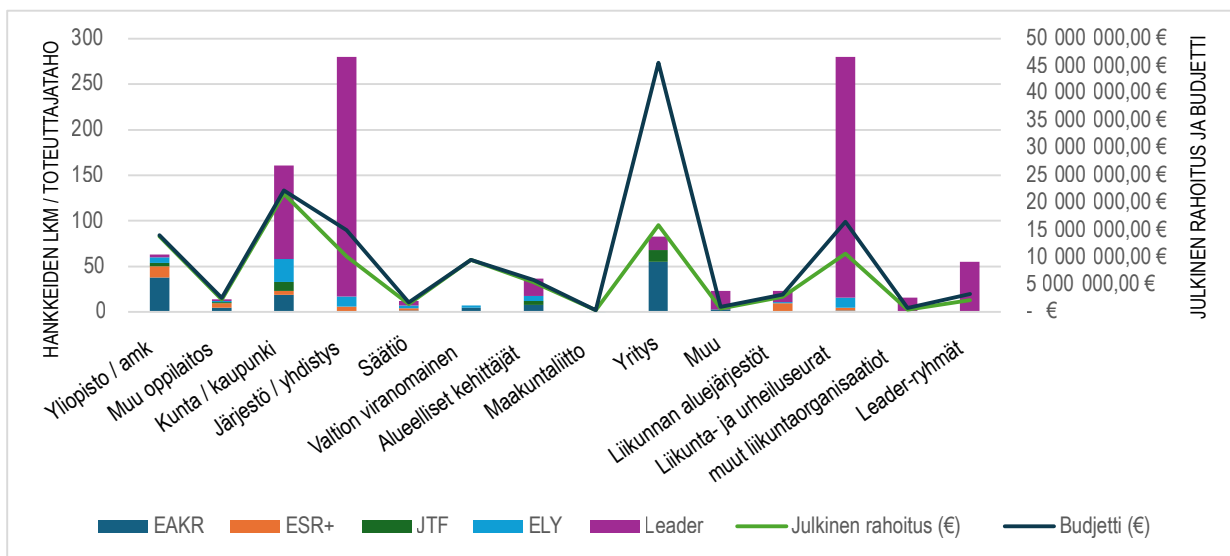
la. Hankemäärällisesti myös Hämeen ja Satakunnan ELY-alueet korostuvat vertailussa, mutta alueet jäävät jälkeen rahallisesti, sillä näillä alueilla on toteutettu huomattavasti enemmän Leader-hankkeita kuin muiden rahastojen hankkeita.

Kuvio 4. Liikuntaa edistäneiden hankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen ELY-alueittain.

Eniten liikunnan ja urheilun EU-rahoitteisia hankkeita tarkastelujaksolla toteuttivat liikunta- ja urheiluseurat sekä järjestöt ja yhdistykset, molemmat 280 kappaletta. Yhdessä nämä toimijat toteuttivat 53 prosenttia kaikista listaukseen löytyneistä hankkeista. Kolmanneksi suurin toteuttajaryhmä oli kunnat ja kaupungit, jotka toteuttivat 161 hanketta eli noin 15 prosenttia kaikista hankkeista. Yritykset, Leader-ryhmät ja korkeakoulut toteuttivat kukin vähän yli 5 prosenttia kaikista hankkeista. Kaikkien liikuntaorganisaatioiden osuus toteuttajista oli 31 prosenttia. Kokonaisbudjetteja vertaillessa yritykset toteuttivat hankkeita rahallisesti suurimmalla budjetilla yli 45 miljoonan euron edestä. Suuret rakennerahastohankkeet korostuvat erityisesti yritysten osalta. Toiseksi suurimmalla kokonaisbudjetilla hankkeita toteuttivat kunnat ja kaupungit, noin 22,3 miljoonan euron edestä. Kunnat ja kaupungit saivat myös suurimman osuuden julkisesta rahoituksesta, mutta kuntien ja kaupunkien oma rahoitus nostaa julkisen rahoituksen määrää.* Liikunta- ja urheiluseurojen osuus julkisesta rahoituksesta oli 11 prosenttia, mikä oli neljänneksi korkein kaikista toimijoista. Liikunta- ja urheiluseuroilla sekä muilla yhdistyksillä ja järjestöillä hankkeet olivat 95-prosenttisesti Leader-hankkeita ja loput enimmäkseen ELY-hankkeita. Kunnilla ja kaupungeilla rakennerahastohankkeiden osuus oli korkeampi, noin 21 prosenttia.

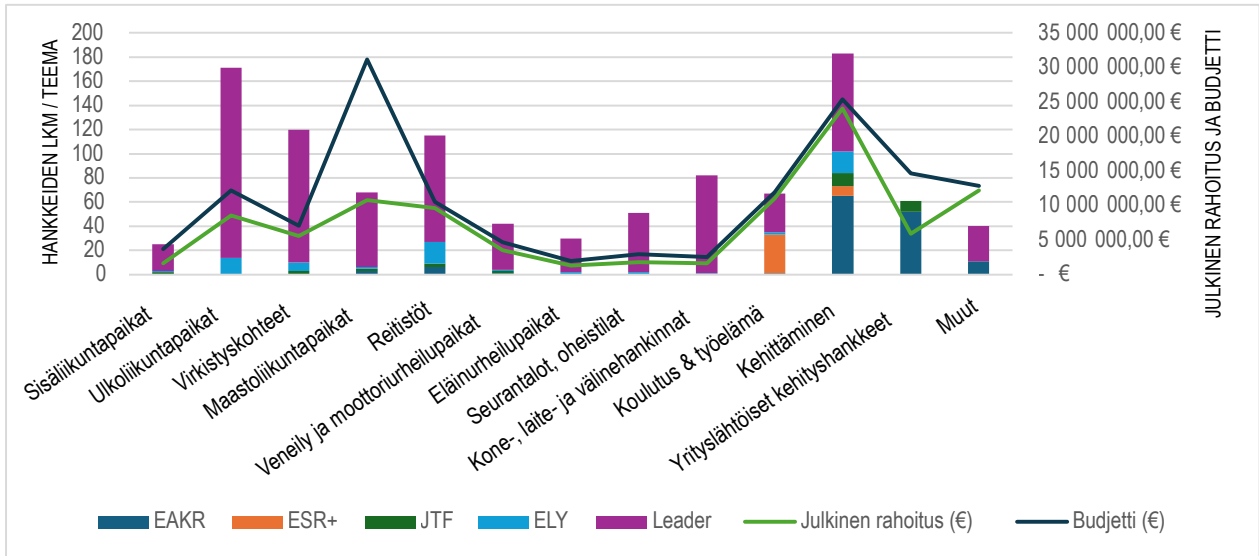
*Hankerekisteritiedoissa myös kuntien omarahoitusosuus on laskettu julkiseksi rahoitukseksi.

Kuvio 5. Liikuntaa edistäneiden hankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen toteuttajatahon mukaan.

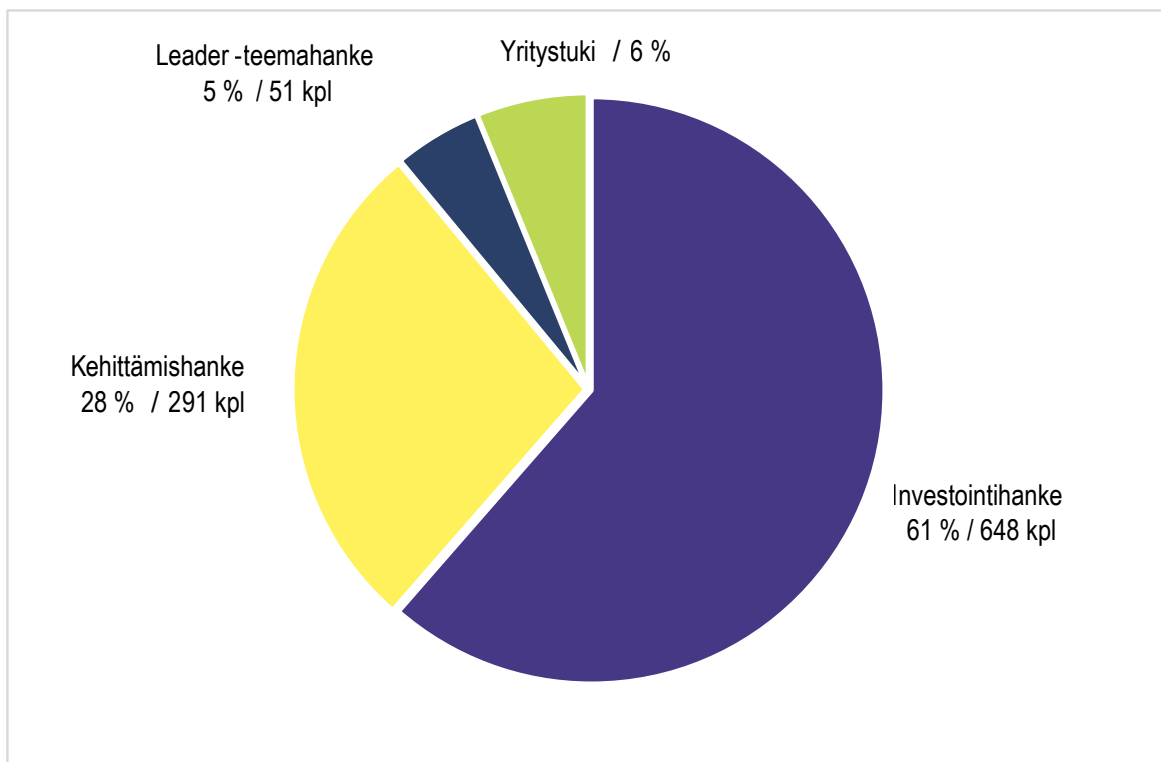
Tarkastelujaksolla eniten EU-hankerahoituksen avulla toteutettiin kehittämis-, koordinointi- ja toiminnanorganisointihankkeita (183 kpl, 17,4 %) sekä ulkoliikuntapaikkoja (171 kpl, 16,2 %). Seuraavaksi eniten toteutettiin virkistyskohteita (120 kpl, 11,4 %) ja reitistöjä (115 kpl, 10,9 %). Ulkoliikunta- ja virkistyskohteiden toteuttaminen on ollut siten suosittua, mikä noudattelee aiempien selvitysten linjaa, vaikka teemoittelu on muuttunut viime selvityksestä kattavammaksi. Vähiten toteutettiin sisäliikuntapaikkoja, vain 2,4 prosenttia kaikista hankkeista. Muuttunut luokittelu voi vaikuttaa lukeman alhaisuuteen, mutta myös ulkona liikkumisen suosion kasvu viime vuosina voi olla merkittävä tekijä.

Kokonaisbudjetteja tarkastellessa eniten hankerahaa eli yli viidenNES kokonaisbudjetista ja 11 prosenttia julkisesta rahoituksesta käytettiin maastoliikuntapaikkoihin. Tähän selvitykseen maastoliikuntapaikat tulivat uutena teemana ja siihen luettiin kuuluvaksi muun muassa hiihto- ja laskettelukeskukset sekä ammuntaradat, jotka olivat viime selvityksessä ”muut” -teemassa. Itä- ja Pohjois-Suomen suurten hiihtokeskusten investointihankkeet korostuvat tässä teemassa. Seuraavaksi eniten euroja on myönnetty kehittämis-, koordinointi- ja toiminnanorganisointihankkeisiin, joiden rahoituksen osuus kokonaisbudjetista oli 17,9 prosenttia ja julkisesta tuesta 24,7 prosenttia, mikä oli suurin määrä tässä selvityksessä. Toiseksi eniten, 12,5 prosenttia julkista rahoitusta myönnettiin ”muut” -teeman hankkeille. Osa kevyen liikenteen väylähankkeista luettiin mukaan ensimmäistä kertaa selvitykseen ja niiden osuus julkisesta tuesta on 9,9 miljoonaa euroa, mikä on noin 10,1 prosenttia julkisesta rahoituksesta. Myös ”koulutus & työelämä” -teeman hankkeille kanavoitui yli 10 prosentin osuus julkisesta rahoituksesta. Reitistöjen osuus jäi puolestaan juuri alle 10 prosentin. Vähiten julkista rahoitusta saivat eläinurheilupaikat 1,4 prosentin osuudella.

Kuvio 6. Liikuntaa edistäneiden hankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen teemoittain.

Hakemustyyppin perusteella kaikista EU:n rakennerahastoista ja maaseutu-rahastosta rahoitettiin selkeästi eniten investointihankkeita. Noin neljännes hankkeista oli kehittämishankkeita, 6 prosenttia yritystukia ja 5 prosenttia Leader-teemahankkeita. Investointihankkeisiin kanavoitui myös eniten kokonais- ja julkista rahoitusta. Yritystukien rahallinen määrä korostuu liikunnan ja urheilun EU-rahoitteisissa hankkeissa.

Kuvio 7. Hankkeiden jakautuminen hakemustyyppin perusteella.

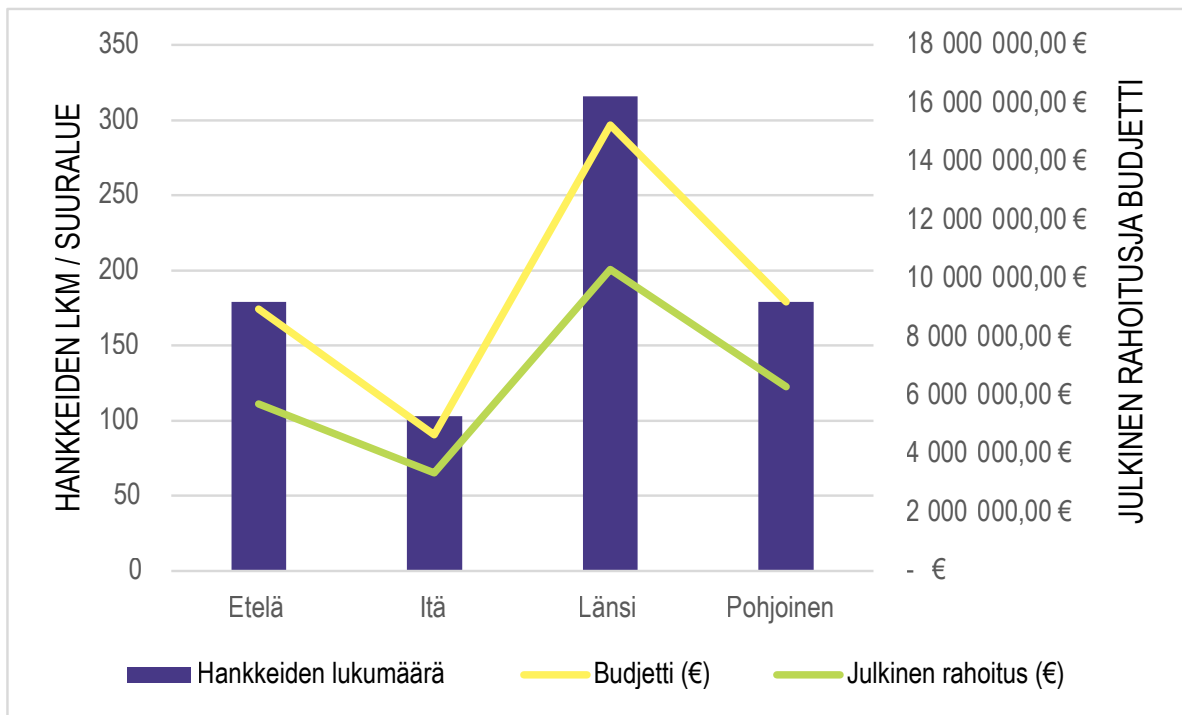
4.1 Liikunnan ja urheilun saama maaseuturahaston rahoitus Leader-ryhmiltä vuosina 2021–2023

Leader-ryhmien rahoittamia hankkeita tarkastelujaksolla 2021–2023 löytyi aineiston huolellisen läpikäymisen jälkeen yhteensä 777 kappaletta. Näiden hankkeiden yhteenlaskettu budjetti oli yli 38 miljoonaa euroa ja julkinen rahoitus näille hankkeille oli 25,7 miljoonaa euroa. Hankkeiden keskimääräinen julkinen rahoitus oli 33 020 euroa ja keskimääräinen budjetti 49 033 euroa, jolloin keskimääräiseksi tukiprosentiksi muodostui 67.

Taulukko 4. Leader-hankkeiden rahoitustiedot.

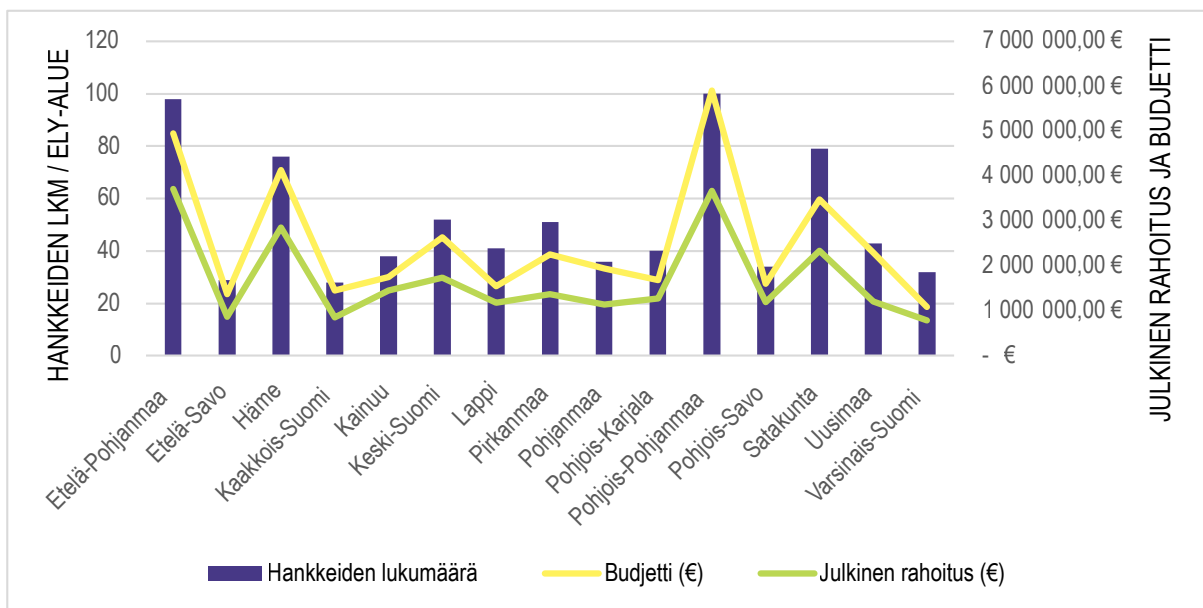
LEADER-HANKKEET	
Siirtymäkauden (2021–2022) hankkeet	593
Uuden rahoituskauden (2023) hankkeet	184
Lukumäärä yhteensä (kpl)	777
Budjetti (€)	38 099 373,65 €
Julkinen rahoitus (€)	25 657 103,47 €
Keskimääräinen julkinen rahoitus €	33 020,73 €
Keskimääräinen budjetti €	49 033,94 €
Keskimääräinen tukiprosentti %	67 %

Suuralueittain tarkasteltuna eniten liikunta- ja urheiluteemaisia Leader-hankkeita toteutettiin Länsi-Suomessa, yhteensä 316 kappaletta. Etelä- ja Pohjois-Suomessa hankkeita oli yhtä paljon, 179 kappaletta. Vähiten Leader-hankkeita on toteutettu Itä-Suomen alueella, 103 kappaletta. Määrällisesti 41 % Leader-hankkeista toteutettiin Länsi-Suomen alueella. Kokonaisrahoituksen määrä jakautui suhteellisesti hankkeiden lukumäärää vastaavalla tavalla, mutta julkisen rahoituksen osalta näyttäsi siltä, että Pohjois-Suomen alue on saanut suhteellisesti suuremman osuuden julkisesta rahoituksesta (25 %) kuin Etelä-Suomen alue (22 %), vaikka hankkeita oli sama lukumäärä. Keskimääräisiä tukiprosentteja tarkastellessa on huomionarvioista, että Itä- ja Pohjois-Suomessa tukiprosentit ovat korkeampia (72 % ja 68 %), kuin Länsi- ja Etelä-Suomessa (67 % ja 64 %).

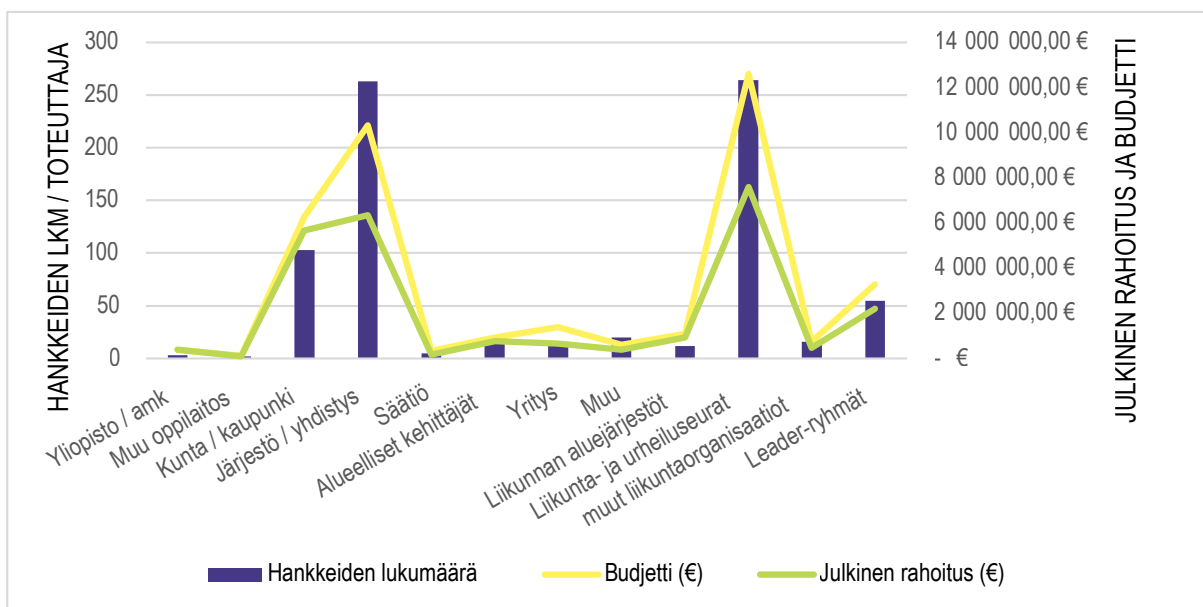
Kuvio 8. Leader-hankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen suuralueittain.

ELY-alueittain tarkasteltuna Pohjois- ja Etelä-Pohjanmaa olivat aktiivisimmat hanketoteuttajat 100 ja 98 hankkeella. Molemmat alueet toteuttivat 13 prosenttia kaikista Leader-hankkeista vuosina 2021–2023. Suurin kokonaisbudjetti oli Pohjois-Pohjanmaan ELY-alueella, noin 5,9 miljoonaa euroa ja toiseksi suurin Etelä-Pohjanmaan ELY-alueella, noin 5,0 miljoonaa euroa. Myös julkista rahoitusta kanavoitui eniten näille alueille, mutta Etelä-Pohjanmaalla julkisen rahoituksen määrä on suurempi, noin 3,72 miljoonaa euroa, kuin Pohjois-Pohjanmaalla, noin 3,67 miljoonaa euroa. Seuraavaksi eniten liikunnan ja urheilun hankkeita määrällisesti ja rahoitukseltaan oli Satakunnan ja Hämeen ELY-keskusten alueilla. Vähiten liikunta- ja urheiluhankkeita toteutettiin Kaakkois-Suomen ja Etelä-Savon ELY-alueilla, joissa osuus hankkeiden kokonaismäärästä jäi alle neljän prosentin. Kainuun ELY-alueella keskimääräinen tukiprosentti oli korkein, 83 prosenttia. Alhaisin keskimääräinen tukiprosentti oli puolestaan Uudenmaan ELY-alueella, vain 53 prosenttia.

Kuvio 9. Leader-hankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen ELY-alueittain.

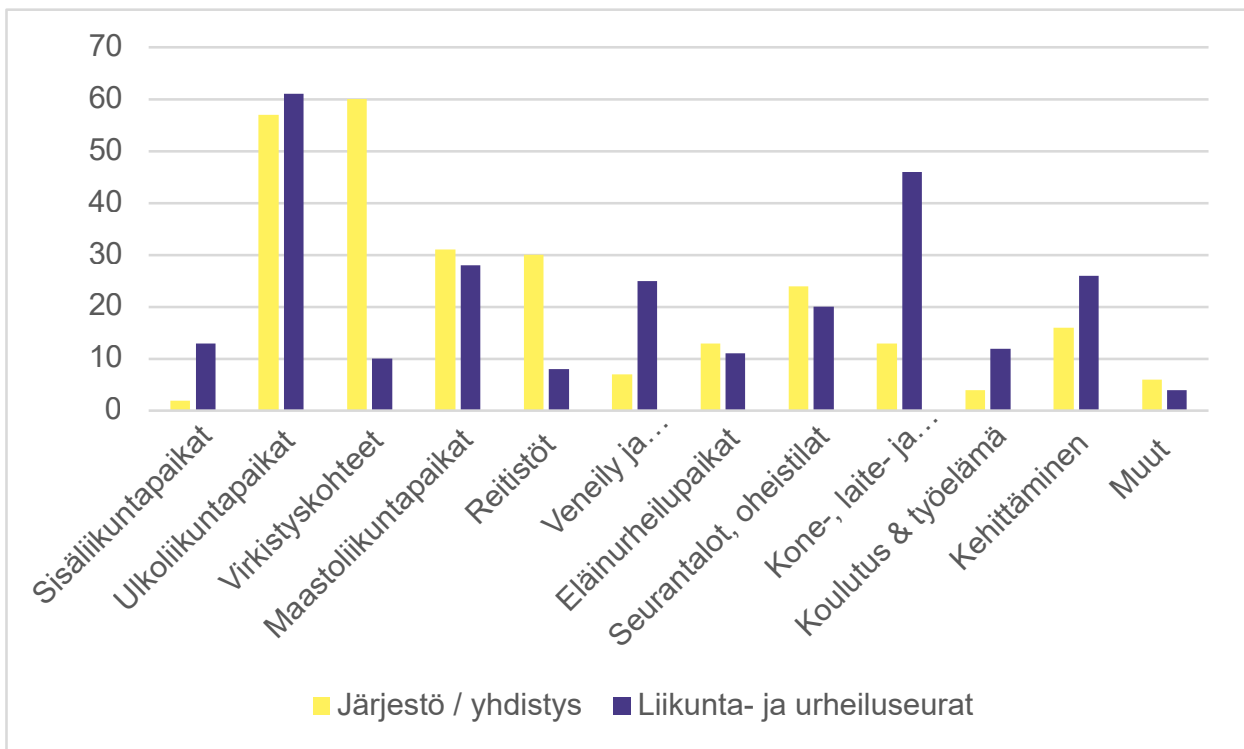
Leader-hankkeita toteuttivat eniten liikunta- ja urheiluseurat sekä järjestöt ja yhdistykset, molemmat lähes yhtä paljon. Yhdessä näiden luokkien toimijat toteuttivat yli kaksi kolmasosaa kaikista liikunta- ja urheiluteemaisista Leader-hankkeista. Valtaosa ”järjestöt ja yhdistykset” -luokkaan jaotelluista toimijoista oli joko kyläyhdistyksiä, joiden tavoitteena on parantaa maaseutualueiden elämänlaatua, tai metsästysseuroja ja riistanhoitoyhdistyksiä. Seuraavaksi eniten hankkeita toteuttivat kunnat ja kaupungit, jotka toteuttivat 13 prosenttia hankkeista, sekä Leader-ryhmät 7 prosentin osuudella. Liikunta- ja urheiluorganisaatioiden osuus kaikista hankkeista oli 294 hankkeella 38 prosenttia. Valtion viranomaiset ja maakuntaliitot eivät toteuttaneet liikunnallisia hankkeita tässä rahoitussuunnassa tarkastelujaksolla.

Kuvio 10. Leader-hankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen toteuttajatahon mukaan.

Kokonaisrahoituksen osalta liikunta- ja urheiluseurat kerryttivät suuremman kokonaisbudjetin, noin 12,6 miljoonaa euroa, kuin järjestöt ja yhdistykset, noin 10,3 miljoonaa euroa. Liikunta- ja urheiluseurojen hankkeet ovat siten olleet hieman suuremman kokoluokan hankkeita kuin järjestöjen ja yhdistysten. Toisaalta julkisen rahoituksen osuus kokonaisbudjetista oli järjestöillä ja yhdistyksillä hieman suurempi (62 %), kuin liikunta- ja urheiluseuroilla (60 %). Tukiprosentit olivat keskimääräistä korkeampia liikunnan aluejärjestöillä (84 %), sekä oppilaitoksilla, alueellisilla kehittämistoimijoilla, sekä kunnilla ja kaupungeilla, joilla omarahoitusosuus on myös julkista rahoitusta.

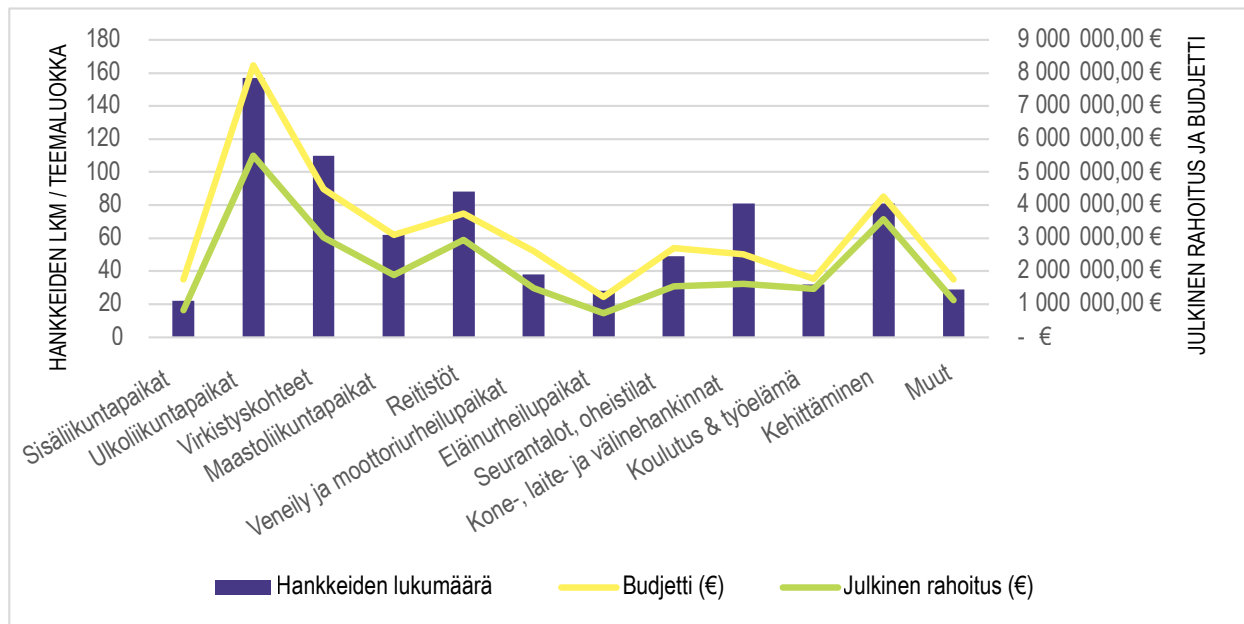
Liikunta- ja urheiluseurojen toteuttamat yleisimmät Leader-hankkeet olivat ulkoliikuntapaikkojen rakentamista (23 %) sekä kone-, laite- ja välinehankintoja (17 %). Lisäksi maastoliikuntapaikat olivat myös verrattain yleinen investointikohde 11 prosentin osuudella. Nämä kohteet olivat pääasiassa ampumaratoja sekä valaistuja maastokuntoratoja. Järjestöillä ja yhdistyksillä yleisimpiä investointikohteita olivat puolestaan virkistyskohteet (23 %) sekä ulkoliikuntapaikat (22 %). Myös maastoliikuntapaikat (12 %) ja reitistöt (11 %) olivat verrattain yleisiä.

Kuvio 11. Liikunta- ja urheiluseurojen sekä järjestöjen ja yhdistysten toteuttamat hankkeet teemoittain.

Leader-hankkeissa lähes kaikki teemaluokat olivat hyvin edustettuina, pois lukien "yrityslähtöiset kehittämishankkeet" -teema, joita ei ollut ollenkaan maaseuturahaston hankelistauksessa. Ulkoliikuntapaikkoja toteutettiin

eniten, 157 kappaletta eli noin viidennes kaikista Leader-hankkeista. Toiseksi eniten toteutettiin virkistyskohteita, 110 kappaletta ja noin 14 prosenttia hankkeista. Seuraavaksi yleisimpiä hankkeita olivat reitistöt (88 kpl, 11 %), sekä kehittämis-, koordinointi- ja toiminnanorganisointihankkeet että kone-, laite- ja välinehankinnat (molemmissa 81 kpl, 10 %). Sisäliikuntapaikkoja toteutettiin vähiten, 22 kappaletta, joka on alle kolme prosenttia kaikista hankkeista.

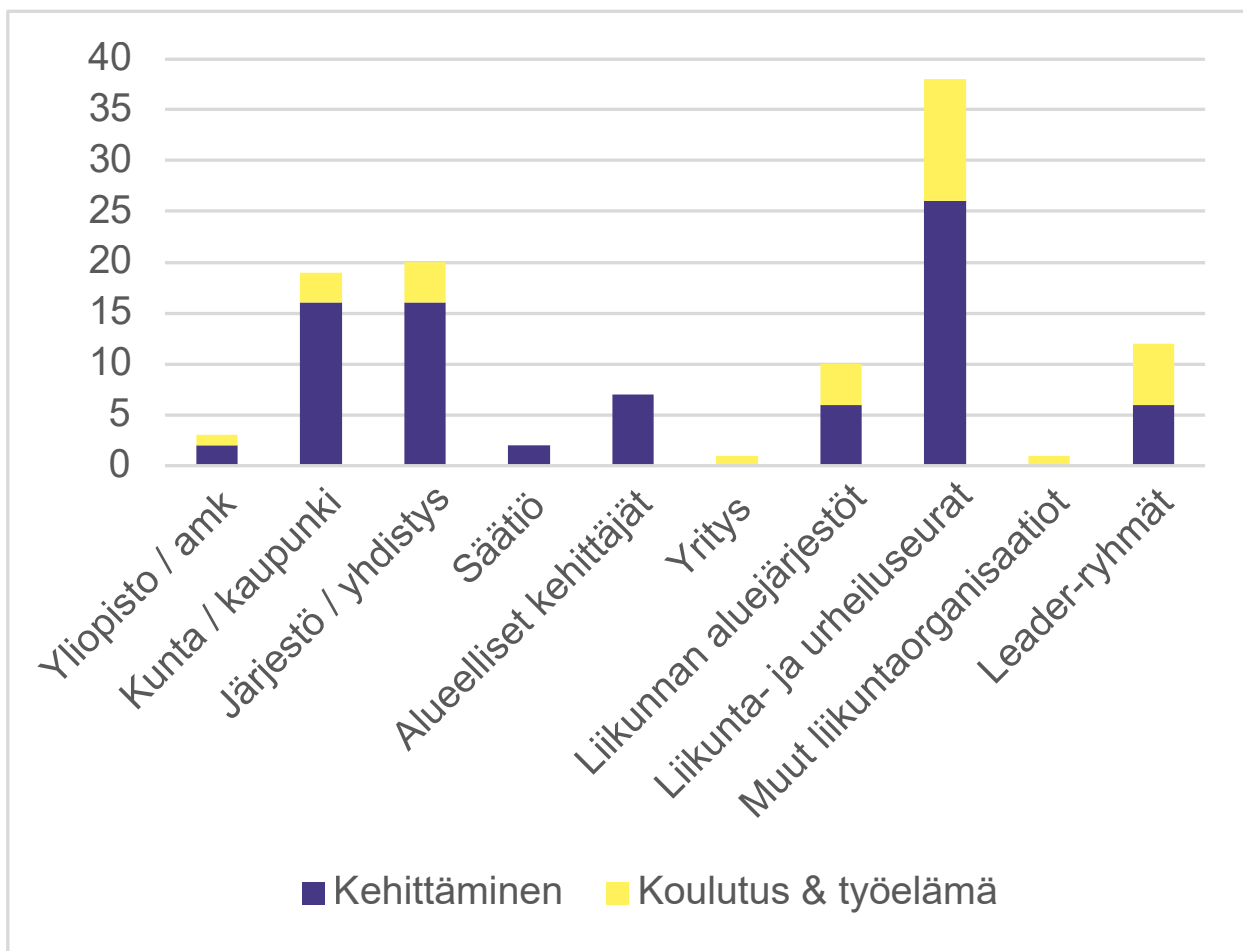
Kuvio 12. Leader-hankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen teemoittain.

Kokonaisrahoitukseltaan kärjen järjestys on melko samanlainen. Ulkoliikuntapaikat ovat selkeästi suurin teema 8,2 miljoonalla eurolla ja virkistyskohteet toiseksi suurin teema 4,5 miljoonalla eurolla. Kehittämis-, koordinointi- ja toiminnanorganisointihankkeiden kokonaisbudjetti oli kolmanneksi suurin noin 4,3 miljoonalla eurolla, mikä on suurempi kuin ”virkistyskohteet” -teemalla, joiden hankkeet olivat yleisempiä. ”Kone-, laite- ja välinehankinnat” -teeman hankkeet ovat kokonaisbudjetilla mitattuna vasta kahdeksantena ja niiden keskimääräinen budjetti on kaikista pienin, noin 31 000 euroa. Kyse on pieninvestoinneista, joiden kustannukset ovat alhaisempia kuin esimerkiksi ulkoliikuntapaikkojen rakentaminen, mutta ne ovat tärkeitä yhdistysten toimintaedellytysten kannalta, jolloin ne ovat melko yleisiä. Keskimääräisesti suurimmat hankebudjetit olivat ”sisäliikuntapaikat” -teemassa (79 619 €), vaikka näitä hankkeita oli vähiten koko aineistossa. Myös ”Veneily ja moottoriurheilu” -teeman hankkeet korostuvat, kun hankkeiden koko suhteutetaan niiden määrään. Näissä luokissa on kyse kalliimmista rakentamisinvestoinneista, joissa myös keskimääräinen julkinen tukiprosentti on verrattain matala, sisäliikuntapaikoilla 46 prosenttia ja ”veneily ja moottoriurheilupaikat” -teemalla 57 prosenttia. Korkeimmat

keskimääräiset tukiprosentit olivat kehittämishankkeiden teemoilla, noin 83–84 prosenttia, sekä ”reitistöt” -teemoilla, noin 79 prosenttia.

Kehittämishankkeiden innokkaimpia toteuttajia olivat myös urheiluseurat, jotka toteuttivat 38 prosenttia koulutus-, aktivointi-, työelämä-, ja terveydenedistämishankkeista sekä 32 prosenttia kehittämis-, koordinointi- ja toiminnanorganisointihankkeista. Muut järjestöt ja yhdistykset ovat puolestaan aliedustettuina näissä teemoissa, sillä vastaavat osuudet ovat näillä toimijoilla 13 ja 20 prosenttia. Tämä voi johtua siitä, että liikunnan ja urheilun kehittämistoimet eivät ole esimerkiksi kyläyhdistysten ydintoimintaa, mutta investointihankkeet, kuten laavun rakentaminen kylän virkistysalueelle, ovat. Koulutus-, aktivointi-, työelämä-, ja terveydenedistämishankkeissa ylliedustettuina ovat Leader-ryhmät (19 %) ja liikunnan aluejärjestöt (13 %). Kehittämis-, koordinointi- ja toiminnanorganisointihankkeissa puolestaan ylliedustettuina ovat kunnat ja kaupungit (20 %), alueelliset ja seudulliset kehittämistoimijat (9 %), sekä liikunnan aluejärjestöt (7 %). Nämä tahot ovat olleet ahkerimpia liikunnan ja urheilun kehittämishankkeiden toteuttajia. Julkisrahoitteisten toimijoiden korostunut yleisyys nostaa keskimääräistä tukiprosenttia.

Ulkoliikuntapaikkojen yleisimpiä toteuttajia olivat liikunta- ja urheiluseurat (38 %) sekä järjestöt ja yhdistykset (36 %). Kolmas merkittävä toteuttajataho on kunnat ja kaupungit, jotka toteuttivat 20 prosenttia Leader-rahoitetuista ulkoliikuntapaikoista. Virkistyskohteista yli puolet toteuttivat muut järjestöt ja yhdistykset, liikunta- ja urheiluseurojen osuuden ollessa alle 10 prosenttia. Kylä-, erä-, ja metsästysyhdistykset ovat toteuttaneet Leader-rahoituksella paljon luonnossa liikkumisen infrastruktuuria, kuten kotia, laavuja ja uimarantojen kunnostuksia. Reitistöjen osalta innokkaana toteuttajana järjestöjen ja yhdistysten lisäksi ovat olleet kunnat ja kaupungit, jotka ovat toteuttaneet lähes kolmanneksen reitistöhankeista. Kone-, laite- ja välinehankintoja ovat puolestaan tehneet eniten urheiluseurat, joka ovat toteuttaneet yli puolet kyseisen teeman hankkeista. Leader-ryhmät ovat tässä luokassa ylliedustettuina (22 %), sillä monet em. toimijoiden teemahankkeista kohdistuvat juuri yhdistysten pienimuotoisten hankintojen rahoittamiseen.

Kuvio 13. Leader-kehittämishankkeiden toteuttajat.

Esimerkkejä Leader-ryhmien rahoittamista liikuntaa edistäneistä hankkeista vuosina 2021-2023

Monilajisuudella kohti liikkuvampaa ja paremmin voivaa Seinäjoen seutua

Toteuttaja: S-kiekko juniorit ry

Leader-ryhmä: Kehittämisyhdistys Liiveri ry

Julkinen rahoitus: 38 345,19 €

Hankkeen budjetti: 44 080 €

Hankeaika: 31.12.2021–30.12.2023

Hankkeen kuvaus: Hankkeen tavoitteena on lisätä jääkiekko ja sen oheis-
taidot (mm. luistelutaidot, kasvavan urheilijan ravintotieto, unen merkitys)
osaksi Seinäjoen seudun lasten ja nuorten monilajisuutta madaltamalla
kynnystä lajin tutustumiseen tuomalla laji lähelle heitä. Konsepti on erin-
omainen uuteen lajiin tutustumiseen matalalla kynnyksellä ja näin ollen
lapsia ja nuoria saadaan kannustettua liikkumaan ja urheilemaan, mikä
on tutkimusten mukaan erittäin tärkeää myös lasten ja nuorten henkisen
hyvinvoinnin, ei pelkästään fyysisen hyvinvoinnin vuoksi. Tavoitteena täytyy
olla liikkuvampi Suomi. Tällä hetkellä liikuntaseurat liikuttavat vain kaikis-
ta aktiivisimpia lapsia ja nuoria. Tämän hankkeen tavoitteena on liikuttaa
myös niitä, jotka eivät välttämättä muuten liikkuisi, tuomalla monilajisuutta
lähelle heitä ja luomalla kontakteja seurojen sekä lasten ja nuorten välille.
Näin pääsemme kohti liikkuvampaa ja paremmin voivaa Seinäjoen seutua.

Tanssin taikaa ja tasapainoa tunteella

Toteuttaja: Etelä-Savon Liikunta ry

Leader-ryhmä: Veej'jakaja ry

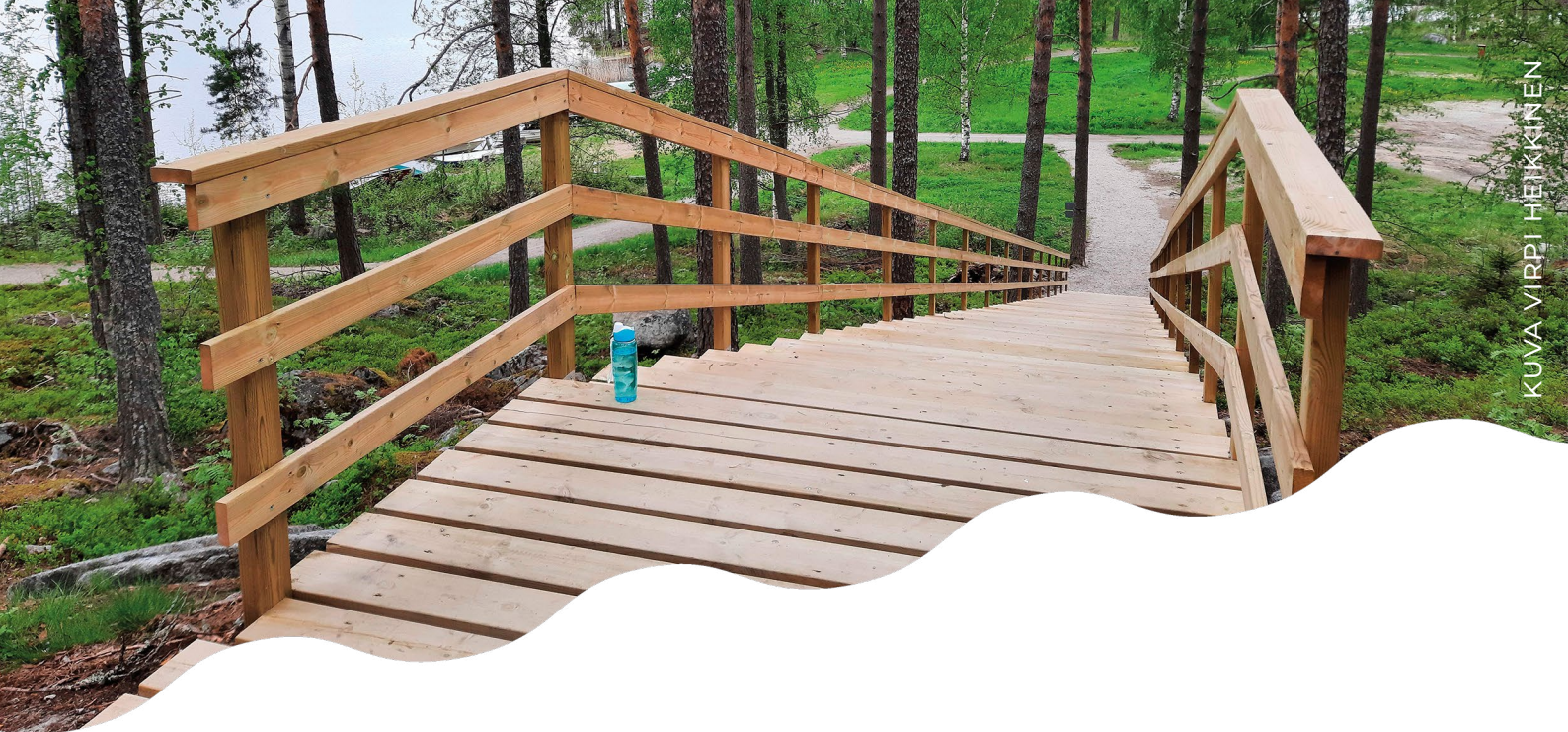
Julkinen rahoitus: 66 212,3 €

Hankkeen budjetti: 77 000 €

Hankeaika: 31.10.2022–4.7.2024

Hankkeen kuvaus: Hanke tarjoaa tanssinopetusta ja -ohjausta maaseudulle erityisryhmille, seniori-ikäisille sekä varhaiskasvatusikäisille lapsille. Kohde-ryhmiä liikutetaan tanssin keinoin pääosin palvelukeskuksien, hoivakotien, toimintakeskuksien ja palvelukotien sekä varhaiskasvatuksen yksiköiden omissa tiloissa. Tanssituokiossa tehdään lähinnä kausittain yhteistyötä muiden kulttuurialan toimijoiden kanssa. Muita yhteistyötahoja ovat mm. eri järjestöt, yhdistykset ja kylätalot. Kuntien liikuntatoimet, kansalais- ja seutuopistot, alueen hankkeet ym. kuuluvat mukaan yhteistyöverkostoon. Hankkeen tavoitteena on elävöittää maaseudun asukkaiden arkea sekä lisätä liikettä ja liikuntaa (hyvinvointia) tanssin keinoin hankkeen kohderyhmissä. Hanke edistää osallistujien toimintakykyä, kehittää tasapainoa ja tunteiden käsittelyä musiikin ja tanssin keinoin. Tanssinohjauksien ja opetuksen lisäksi hankkeessa koulutetaan (vertais)ohjaajia esim. ikäihmisten tanssiliikunnan (esim. tuolitanssi ja pyörätuolitanssi) tueksi.

Lievestuoreen kuntoportaat

Toteuttaja: Lievestuoreen Yrittäjät ry

Leader-ryhmä: Jyväsräihi ry

Julkinen rahoitus: 9 219,3 €

Hankkeen budjetti: 18 438,6 €

Hankeaika: 30.4.2021–27.7.2023

Hankkeen kuvaus: Lievestuoreelle rakennetaan kuntoportaat alueen asukkaiden käyttöön.

Minigolf Linnakangas

Toteuttaja: Kempeleen Palloiluhalli oy

Leader-ryhmä: Oulun Seudun Leader ry

Julkinen rahoitus: 10 767,43 €

Hankkeen budjetti: 21 534,86 €

Hankeaika: 12.5.2022–16.1.2023

Hankkeen kuvaus: Rakennetaan 9-väyläinen harrastetason minigolf Kempeleeseen. Hanke toteutetaan kesän 2022 aikana, jonka jälkeen se lisää maaseudun viihtyvyyttä, vetovoimaa ja elinvoimaa. Kohderyhmänä ovat maaseudun alueen asukkaat ja myös matkailijat, koska minigolfeja ei ole juurikaan lähialueella.

Turvalliset uudet agilityesteet Tornion Kennelkerho ry:lle

Toteuttaja: Tornion Kennelkerho ry

Leader-ryhmä: Outokaira Tuottamhan ry

Julkinen rahoitus: 8 097 €

Hankkeen budjetti: 13 495 €

Hankeaika: 1.2.2022–16.1.2023

Hankkeen kuvaus: Hankkeen tavoitteena on hankkia Tornion kennelkerho Ry:lle agilityesteet, jotka vastaavat nykyisiä lajisääntöjä sekä edistävät koirien turvallisuutta ja näin mahdollistaa yhdistyksen ja liitännäisten toimintaa myös tulevaisuudessa. Tornion kennelkerholle esteinvestoinnit ovat tärkeitä. Tornion Kennelkerho ry:n esteitä olisi mahdollisuus hyödyntää muidenkin harrastajien, kuin yhdistyksen jäsenten varaamalla yhdistyksen omistamia tiloja Tornion vauhtikoira-areenalta. Yhdistyksen omistamia tiloja käyttää useat muutkin koirayhdistykset sekä kouluttajat. Lisäksi tilat toimivat juniorijalkapalloilijoiden harjoitushallina. Hanke mahdollistaa Tornion Kennelkerholle tuloja ja positiivista näkyvyyttä. Harrastajat, kilpailijat ja pienyrittäjä-lajivalmentajat pystyvät laajentamaan omaa toimintaansa. Hanke on erittäin hyödyllinen erityisesti Tornionjokilaakson alueen koira-harrastajille.

Porin FK-radan ja rata-alueen kehittämishanke

Toteuttaja: Porin Formula Karting Kerho ry

Leader-ryhmä: Karhuseutu ry

Julkinen rahoitus: 95 120,5 €

Hankkeen budjetti: 190 241 €

Hankeaika: 25.6.2021–27.2.2023

Hankkeen kuvaus: Porin FK-kerhon vuosien 2022-2026 strategiassa Porin FK-rata ja rata-alueita kehitetään kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti vastaamaan nykypäivän ympäristöhaasteisiin. Hankkeen ensimmäisessä osassa Porin FK-rataa kehitetään Leader-tuen avulla vastaamaan nykyisiä rata- ja turvallisuusvaatimuksia, jotta tulevaisuudessakin Porissa voidaan harrastaa ensiluokkaisissa puitteissa sekä järjestää SM- ja kansainvälisen tason kilpailuita. Hankkeen avulla Porin FK-rata toimii jatkossakin yhtenä länsirannikon johtavista harjoittelu- ja kilpailupaikoista suomalaisille sekä ulkomaalaisille kartingin harrastajille.

Liikettä! -teemahanke

Toteuttaja: Oulujärvi LEADER ry

Leader-ryhmä: Oulujärvi LEADER ry

Julkinen rahoitus: 8 448,98 €

Hankkeen budjetti: 14 081,64 €

Hankeaika: 27.3.2022–11.1.2023

Hankkeen kuvaus: Teemahankkeessa viisi yhdistystä hankkii liikunta- ja urheiluvälineitä tai parantaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja. Näillä toimenpiteillä monipuolistetaan alueen liikuntaharrastusmahdollisuuksia. Hankkeella lisätään vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden fyysistä hyvinvointia ja sosiaalista kanssakäymistä sekä nostetaan yhteisten tilojen käyttöastetta.

VuoKu-monitoimisaunarakennus

Toteuttaja: Vuorelan Kunto r.y.

Leader-ryhmä: Kehittämisyhdistys Kalakukko ry

Julkinen rahoitus: 180 000 €

Hankkeen budjetti: 240 000 €

Hankeaika: 31.5.2021–25.8.2023

Hankkeen kuvaus: Monitoimisaunarakennuksen rakentaminen Siilinjärven kunnalta vuokratulle Simpan tontille. VuoKu-monitoimisauna rakennetaan kaikkien alueen asukkaiden, kylien, järjestöjen, yhteisöjen ja yritysten käyttöön. Hankkeen tavoitteena on parantaa alueen palveluja, vahvistaa elinvoimaisuutta ja alueen vetovoimaa. Tavoitteena on rakentaa monenlaiseen käyttöön sopivat tilat kaiken ikäisille ja kuntoisille. Toisena tavoitteena on, että monitoimisaunarakennuksen käyttäjien käyttö- ja vuokratuotot kattavat vuotuiset käyttökulut-, ylläpito- ja rahoituskulut. Lisäksi tavoitteemme on vahvistaa kolmannen sektorin toimintaedellytyksiä ja vahvistaa alueella toimivien kylien, järjestöjen, yhteisöjen ja yritysten yhteistyötä.

4.2 Liikunnan ja urheilun saama maaseuturahaston rahoitus ELY-keskuksilta vuosina 2021–2023

Euroopan maaseuturahaston rahoitusta liikuntaa ja urheilua edistäneille hankkeille ovat jakaneet Leader-toimintaryhmien lisäksi myös ELY-keskusten maaseutuyksiköt, jotka rahoittavat pääsääntöisesti isompia hankkeita kuin Leader-toimintaryhmät. ELY-hankkeiden tiedot saatiin Leader-hankkeiden tapaan Ruokaviraston ylläpitämästä Hankerekisteristä, jonka raportista oli mahdollista erottaa, ovatko ne ELY- vai Leader-hankkeita.

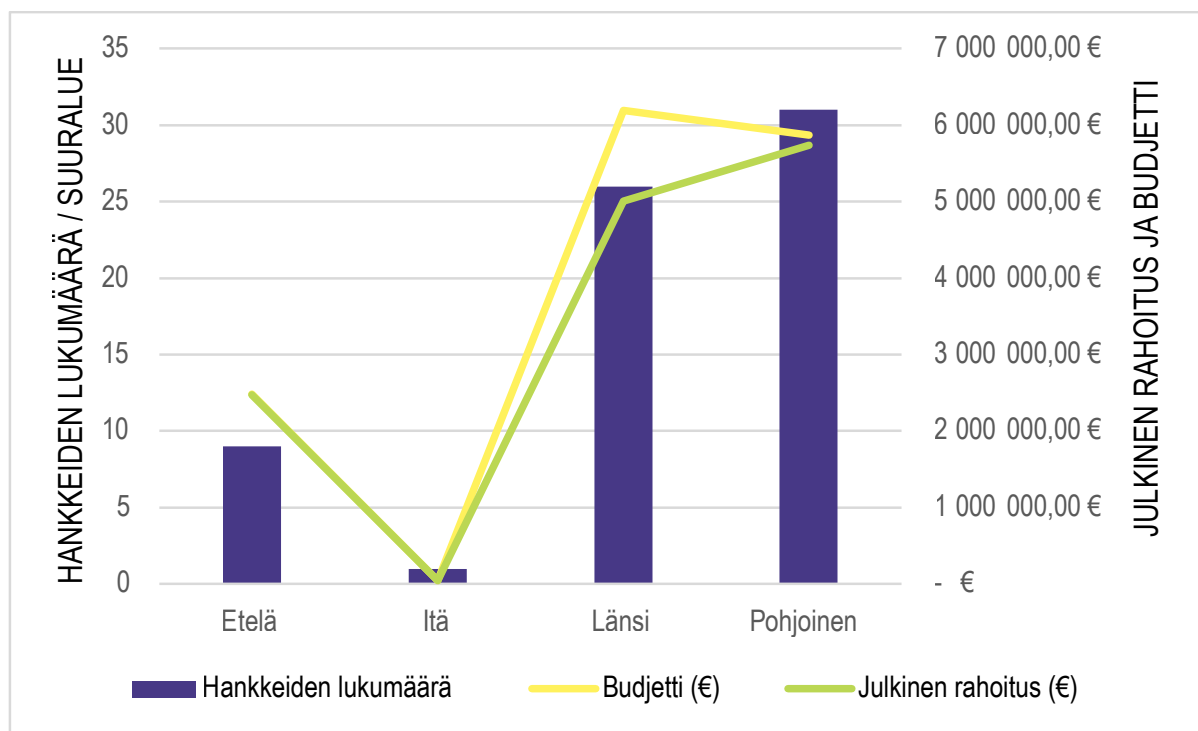
ELY-keskusten maaseutuyksiköiden tarkastelujaksolla 2021–2023 rahoittamia liikuntaa ja urheilua edistäneitä hankkeita löydettiin yhteensä 67 kappaletta, joiden yhteenlaskettu rahoitus oli noin 14,6 miljoonaa euroa ja yhteenlaskettu julkinen rahoitus noin 13,3 miljoonaa euroa. Keskimääräinen julkinen tukiprosentti oli siten 91 prosenttia, mikä on huomattavan korkea verrattuna muihin rahoitusohjelmiin.

Taulukko 5. ELY-hankkeiden rahoitustiedot.

ELY-HANKKEET	
Siirtymäkauden (2021–2022) hankkeet	55
Uuden rahoituskauden (2023) hankkeet	12
Lukumäärä yhteensä (kpl)	67
Budjetti (€)	14 581 613,23 €
Julkinen rahoitus (€)	13 257 110,24 €
Keskimääräinen julkinen rahoitus (€)	197 867,32 €
Keskimääräinen budjetti (€)	217 636,02 €
Keskimääräinen tukiprosentti %	91 %

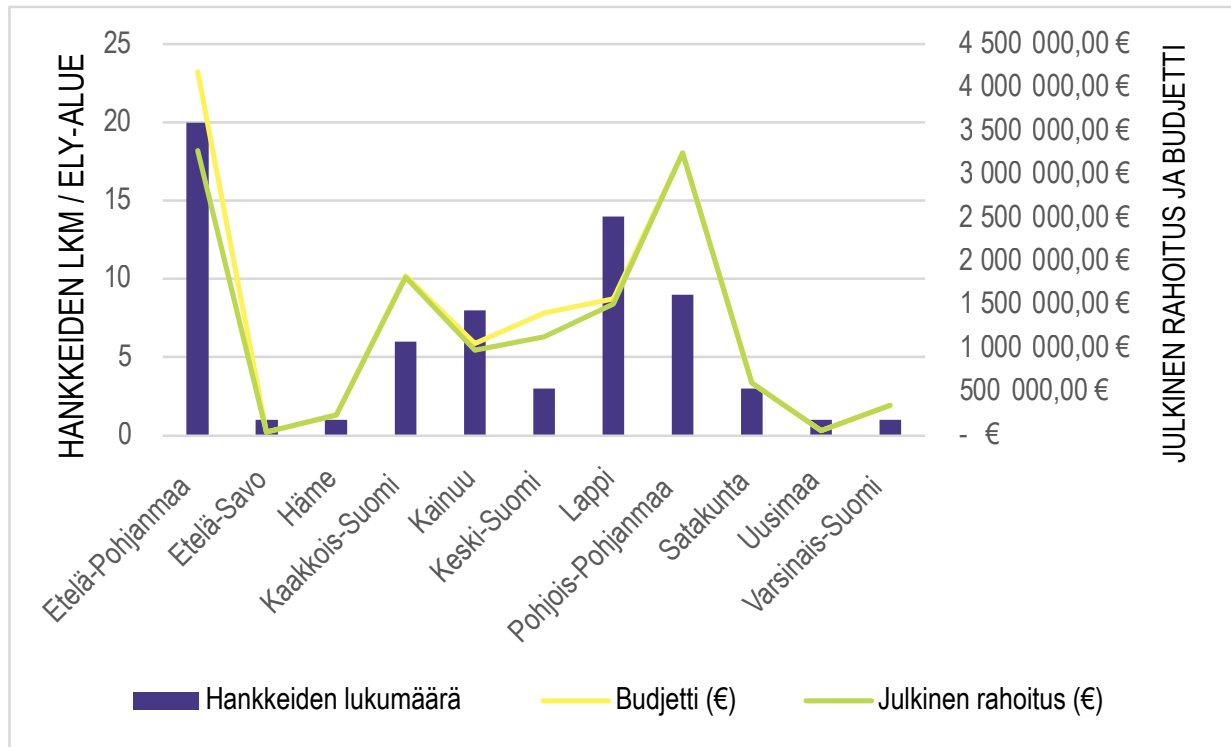
Suuralueittain liikuntaa ja urheilua edistäneitä alueita toteutettiin eniten Pohjois-Suomessa, jossa hankkeita löydettiin 31 kappaletta. Lähes puolet ELY-keskusten rahoittamista hankkeista myönnettiin Pohjois-Suomeen. Toiseksi eniten hankkeita oli Länsi-Suomessa, 26 kappaletta, joka oli 39 prosenttia kaikista liikunnan ja urheilun ELY-hankkeista. Etelä-Suomeen myönnettiin yhdeksän hanketta ja Itä-Suomeen ainoastaan yksi hanke. Hankkeiden kokonaisrahoitus on suurin kuitenkin Länsi-Suomessa, jossa liikunnan ja urheilun ELY-hankkeiden yhteenlaskettu budjetti on noin 6,2 miljoonaa euroa, kun taas Pohjois-Suomessa vastaava summa on 5,9 miljoonaa euroa. Julkisen rahoituksen summa on ollut Pohjois-Suomessa noin 5,7 miljoonaa euroa, mikä on noin 700 000 euroa enemmän kuin Länsi-Suomessa. Län-

si-Suomessa on siten ollut suurempia hankkeita, joita on rahoitettu enemmän yksityisellä rahoituksella, kuin Pohjois-Suomessa. Tämä näkyy myös tukiprosentteja vertaillen: Pohjois-Suomessa keskimääräinen tukiprosentti on 98 prosenttia, kun taas Länsi-Suomessa tukiprosentti on 81 prosenttia, joka on huomattavasti alhaisempi kuin muilla suuralueilla.

Kuvio 14. ELY-hankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen suuralueittain.

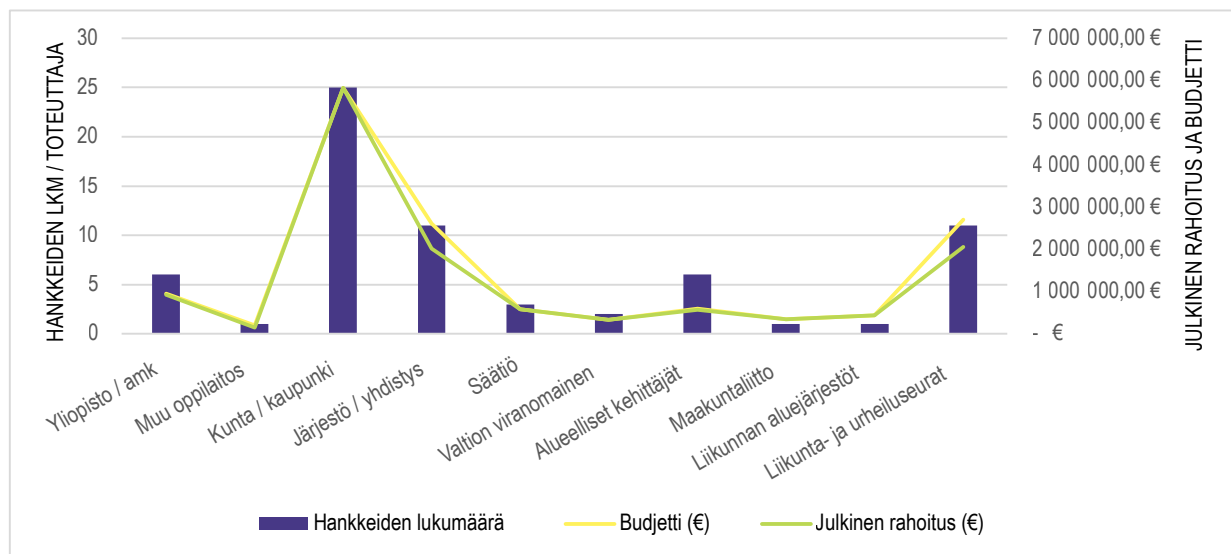
Yhdellätoista ELY-alueella toteutettiin liikunnan ja urheilun ELY-keskusten myöntämiä hankkeita. Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Pohjanmaan ja Pirkanmaan ELY-alueilta ei löytynyt tästä rahoituksesta tuettuja hankkeita. Huomattavasti eniten eli 30 prosenttia hankkeista toteutettiin Etelä-Pohjanmaan ELY-alueella, jossa toteutettiin 20 hanketta. Seuraavaksi aktiivisimpia alueita olivat Pohjois-Suomen ELY-alueet, joista Lapissa toteutettiin 14 hanketta, Pohjois-Pohjanmaalla 9 hanketta ja Kainuussa 8 hanketta. Etelä-Pohjanmaalla oli myös suurin kokonaisrahoitus ja julkinen rahoitus, mutta rahoitusta vertaillen Pohjois-Pohjanmaan ja Kaakkois-Suomen ELY-alueet ohittavat Lapin alueen sekä kokonaisrahoituksen että julkisen rahoituksen osalta. Etelä-Pohjanmaalla hankkeiden toteuttajina on ollut pääsääntöisesti urheiluseuroja ja yhdistyksiä ja hankkeiden tukiprosentit vaihtelevat 75–100 prosentin välillä, keskimääräisen tukiprosentin ollessa alhaisin eli 78 prosenttia. Pohjois-Pohjanmaalla, jossa keskimääräinen tukiprosentti oli 100, hankkeita toteuttivat pääasiassa kunnat ja kaupungit.

Kuvio 15. ELY-hankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen ELY-alueittain

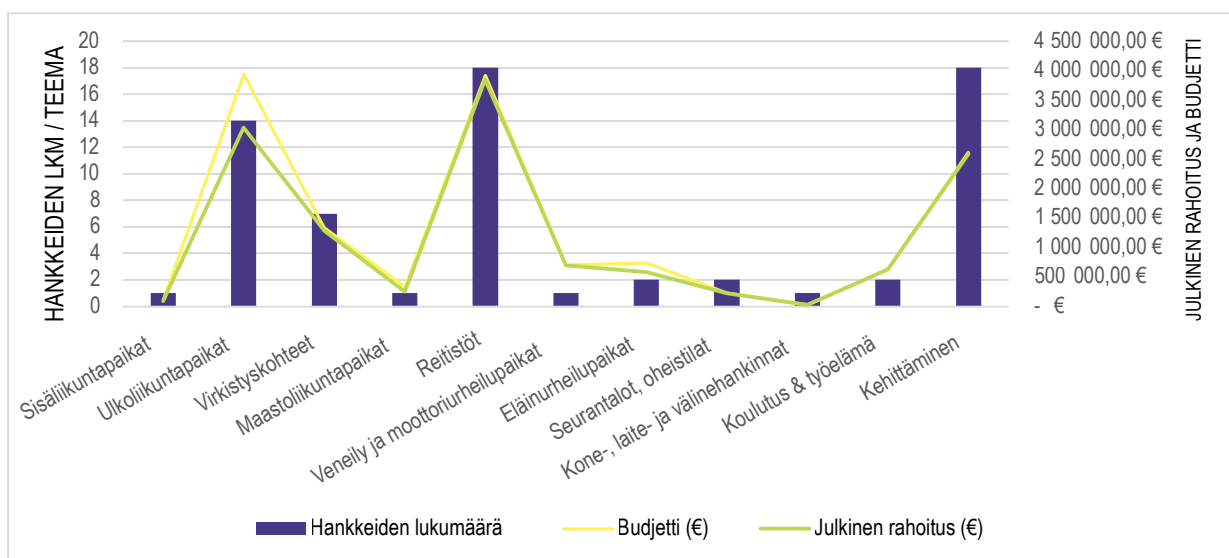
Kunnat ja kaupungit olivat 25 hankkeella selkeästi ahkerimpia liikunnan ja urheilun ELY-hankkeiden toteuttajia. Nämä hankkeet tuottivat yhteensä 5,8 miljoonan euron budjetin, joka on lähes täysin julkista rahoitusta. Kuntien ja kaupunkien suuri toteuttajamäärä nostaa julkisen rahoituksen osuutta ELY-rahoituksen osalta. Seuraavaksi eniten hankkeita toteuttivat urheilu-seurat sekä järjestöt ja yhdistykset, jotka molemmat toteuttivat 11 hanketta noin 2,6–2,7 miljoonan euron kokonaisbudjetilla. Molemmilla toimijoilla julkisen tuen osuus oli 76–77 prosentin välillä. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut sekä alueelliset ja seudulliset kehittämistoimijat toteuttivat molemmat kuusi hanketta, mutta korkeakoulujen hankkeet ovat olleet keskimääräisesti 60 000 euroa suurempia kuin alueellisilla kehittämistoimijoilla.

ELY-keskusten myöntämien hankkeiden avulla toteutettiin eniten kehittämis-, koordinointi- ja toiminnanorganisointihankkeita sekä reitistöjä, molempia 18 kappaletta. Yhdessä kyseisten teemojen hankkeet muodostavat yli puolet kaikista hankkeista. Viidennes hankkeista oli ulkoliikuntapaikkojen ja kymmenesosa virkistyskohteiden investointihankkeita. Muille hanke-teemoille sattui yksittäisiä osumia. Kokonaisrahoituksen osalta ulkoliikuntapaikkoihin ja reitistöihin on investoitu eniten euroja, noin 3,9 miljoonaa euroa molempiin. Kehittämis-, koordinointi- ja toiminnanorganisointihank-

Kuvio 16. ELY-hankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen toteuttajatahoittain

keiden kokonaisrahoitus jäi noin 2,6 miljoonaan euroon. Keskiarvollisesti suurin kokonaisrahoitus oli veneily ja moottoriurheilu -teemalla ja eläinurheilupaikat -teemalla, mutta näissä on kyse 1–2 hankkeesta, jotka ovat saaneet suuremman rahoituksen. Reitistöjä ovat toteuttaneet pääasiassa kunnat ja kaupungit, joten niiden julkisenrahoituksen osuus on korkeampi kuin ulkoliikuntapaikoilla, joita ovat toteuttaneet pääasiassa liikunta- ja urheiluseurat sekä muut yhdistystoimijat.

Kuvio 17. ELY-hankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen teemoittain

Esimerkkejä ELY-keskusten rahoittamista liikuntaa edistäneistä hankkeista vuosina 2021-2023

Elintapaohjauksen palvelupolku Tunturi-Lappiin 2022-2024

Toteuttaja: Muonion kunta

ELY-alue: Lappi

Julkinen rahoitus: 187 488 €

Hankkeen budjetti: 187 488 €

Hankeaika: 1.5.2022–30.12.2024

Hankkeen kuvaus: Hankkeen päätavoitteena on luoda Tunturi-Lapin kuntiin liikuntaneuvonnan/elintapaohjauksen palvelupolku osaksi kunnan ja terveydenhuollon palvelutarjotinta. Kohderyhmänä ovat erityisesti työikäiset. Tavoitteena on luoda toimiva palveluketju, jossa toteutuu tiivis yhteistyö monien osapuolten välillä. Hankkeen toisena päätavoitteena on kouluttaa, viestiä ja vakuuttaa kunnan toimijat ja muut sidosryhmät elintapaohjauksen sekä liikunnan tärkeästä merkityksestä terveyden edistämisessä. Lisäksi hankkeeseen sisältyy kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen, taloudellinen aspekti) hankkeen kunnissa eri kohderyhmien keskuudessa. Tavoitteen alle kuuluu myös neuvoloiden ja kirjastojen liikunnallistaminen.

Karhusaari luontokeidas keskellä kaupunkia

Toteuttaja: Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö sr

ELY-alue: Kaakkois-Suomi

Julkinen rahoitus: 131 550 €

Hankkeen budjetti: 131 550 €

Hankeaika: 30.4.2021–29.6.2023

Hankkeen kuvaus: Hankkeen tavoitteena Karhusaaren retkeily- ja virkistyspalvelujen kehittäminen toteuttamalla polkureitti ja levähdyspisteitä sen varrelle saaren eri puolille, opastauluja kertomaan saaren historiasta, luonnosta ja geologiasta. Retkeilypalvelut toteutetaan liikuntarajoitteisille soveltuvina niiltä osin kuin mahdollista. Saaren länsirannalle tulee risteilyaluksille soveltuva laituri, jonka yhteyteen on suunnitteilla kesäkahvila ja terassit paikallisen yrittäjän toimesta. Yleishyödyllisessä hankkeessa saareen rakennetaan saaren kiertävä polku, sen varrelle kolme nuotiopaikkaa ja kaksi kompostikäymälää sekä yksi esteetön käymälä, joka liitetään kaupungin vesi- ja viemäriverkostoon.

Kokonaisvaltaisen esteettömän luontomatkailun askelmerkit Kainuussa

Toteuttaja: Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy

ELY-alue: Kainuu

Julkinen rahoitus: 172 488,92 €

Hankkeen budjetti: 172 488,92 €

Hankeaika: 31.5.2021–30.8.2023

Hankkeen kuvaus:

Hankkeen päätavoitteena on kokonaisvaltaisesti esteettömien luontomatkailukohteiden kehittäminen (talvi- ja vesistöpilottikohteina Vuokatti ja Hossa) sekä sitä kautta asiakasmäärän kasvattaminen sekä viipymän pidentäminen Kainuussa. Tavoitteena on myös esteettömän luontomatkailun asiakasymmärryksen ja olosuhteiden kehittäminen sekä esteettömyysosaamisen kasvattaminen matkailuyrityksissä, mutta myös Kainuun matkailukeskuksissa, matkailun alueorganisaatioissa ja kuntatasolla. Alueen esteettömät luontomatkailureitit, -palvelutuotteet ja -paketit sekä asiakasymmärrys jakelukanavineen avaa mahdollisuuden runsaamman asiakasryhmän houkutteluun ja luovat liiketoimintaedellytyksiä Kainuun luontomatkailun sekä koko matkailuyritystoiminnan kehittymiselle. Hankkeen aikana luodaan uudenlaista yhteistyötä ja kontakteja maakunnallisesti ja valtakunnallisesti.

Väliväylän melontareitin rakentaminen

Toteuttaja: Luumäen kunta

ELY-alue: Kaakkois-Suomi

Julkinen rahoitus: 498 688,97 €

Hankkeen budjetti: 498 688,97 €

Hankeaika: 31.12.2021–30.12.2024

Hankkeen kuvaus:

Väliväylän melontareitin palveluvarustuksen parantaminen. Reitille rakennetaan yhteensä 22 kpl taukopaikkoja sekä lisäksi lähtö- ja lopetuspaikkoja 12 kpl. Taukopaikolle rakennetaan laavu / katettu tulipaikka, WC, puukatos, melontalaituri, infotaulu, viitat sekä rantautumispaikan merkit. Lähtö- ja lopetuspaikoille tulee melontalaiturit, infotaulut, viitat sekä rantautumispaikan merkit.

Mustikkavuoren pesäpallostadion

Toteuttaja: Ähtärin Urheilijat ÄhtU ry

ELY-alue: Etelä-Pohjanmaa

Julkinen rahoitus: 399 991,26 €

Hankkeen budjetti: 499 989,08 €

Hankeaika: 17.7.2023–30.12.2025

Hankkeen kuvaus:

Ähtärin Urheilijat Ry on keskeisenä toimijana hakemassa hanketta, jolla Mustikkavuoren pesäpallokentästä parannetaan kilpatasoinen pesäpallokenttä ja samassa yhteydessä alueelle rakennetaan katsomo sekä pukuhuone ja Wc-tilat. Rakennukset eivät paranna pelkästään pesäpallon harrastajien toimintaedellytyksiä, sillä alueella on myös paljon muiden lajien harrastajia ja liikkujia. Ähtärin Urheilijat ovat olleet myös vaikuttamassa alueen suunnitteluun ja kartoittaneet eri toteutusvaihtoehtoja. Ähtärin Urheilijoiden kehittämishankkeella pyritään vastamaan alueen liikkujien, urheilijoiden ja muiden harrastajien toiveisiin yhdistämällä pesäpallokatson ja kentän toteutus laajempaan kokonaisuuteen.

4.3 Liikunnan ja urheilun saama rahoitus rakennerahastoista vuosina 2021–2023

Liikuntaa ja urheilua edistäneet rakennerahastohankkeet ovat kerätty EURA 2014 ja EURA 2021 -hanketietopalveluista, josta niitä löydettiin yhteensä 211 kappaletta. Hankkeista 139 sai rahoitusta EAKR-rahastosta, 18 ESR-rahastosta*, 22 ESR+-rahastosta ja 32 JTF-rahastosta. Julkisen rahoituksen määrä hankkeille oli yhteensä 58,6 miljoonaa euroa ja keskimääräinen julkinen rahoitus hanketta kohden oli 278 133 euroa. Hankkeiden yhteenlasketut budjetit saavuttivat lähes 90 miljoonan euron rajan, hankkeiden keskimääräisen budjetin ollessa 421 449 euroa.

*Jatkossa ESR- ja ESR+-hankkeiden tiedot ovat laskettu yhteen ja niistä puhutaan ESR+-hankkeina.

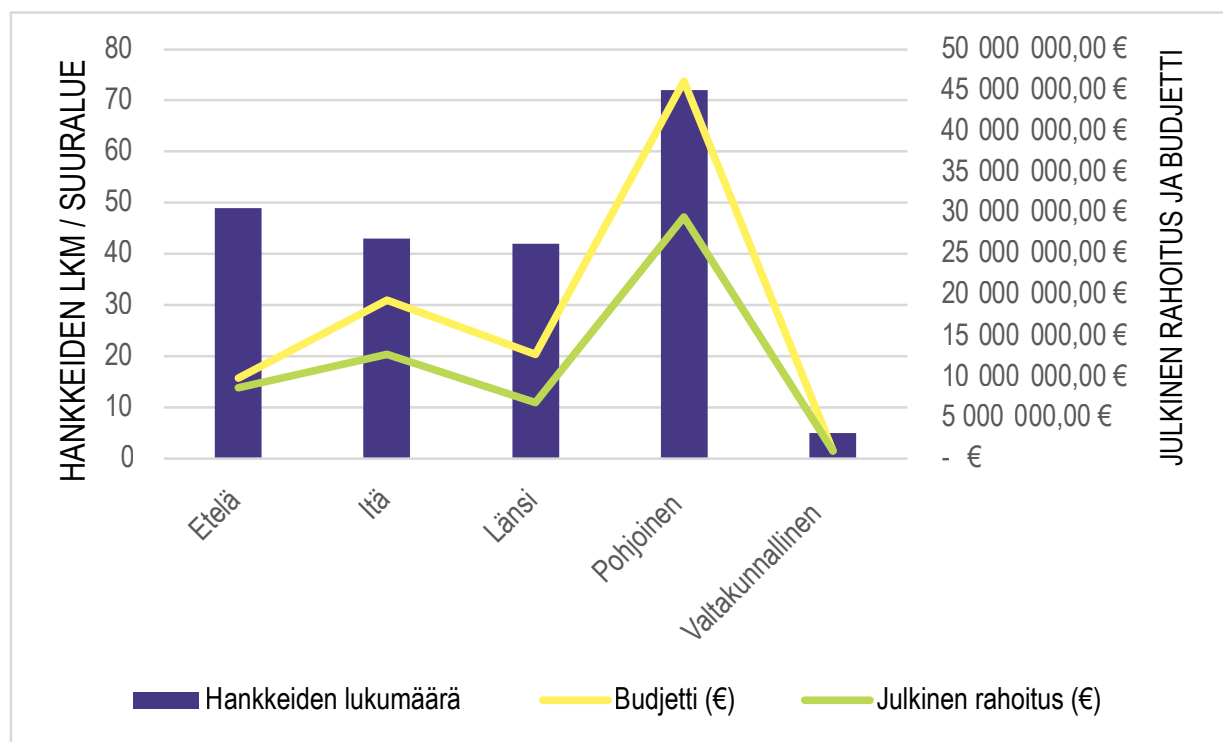
Taulukko 6. Rakennerahastohankkeiden rahoitustiedot.

RAKENNERAHASTOHANKKEET	
EAKR-hankkeet (kpl)	139
ESR-hankkeet (kpl)	18
ESR+-hankkeet (kpl)	22
JTF-hankkeet (kpl)	32
Lukumäärä yhteensä (kpl)	211
Budjetti (€)	88 925 765,00 €
Julkinen rahoitus (€)	58 686 102,00 €
Keskimääräinen julkinen rahoitus €	278 133,18 €
Keskimääräinen budjetti €	421 449,12 €
Keskimääräinen tukiprosentti %	66 %

Kaikilla suuralueilla toteutettiin EAKR-, ESR+-, ja JTF-hankkeita. Selkeästi eniten hankkeita toteutettiin Pohjois-Suomen alueella (72 hanketta), mutta muuten hankemäärä jakautui melko tasaisesti suuralueille. Valtakunnallisista teemoista toteutettiin kaksi yhteishanketta, joissa mukana oli yhteensä viisi hanketoteuttajaa. Rakennerahastojen tarkoituksena on tukea rakennemuutoksesta kärsiviä alueita sekä vähentää alueiden välisiä eroja, mikä selittää Pohjois-Suomen suurinta osuutta rakennerahastohankkeiden lukumäärässä. Itä- ja Länsi-Suomessa hankkeille on myönnetty selvästi enemmän rahoitusta JTF-rahastosta, jonka tarkoituksena on tukea turpeen energiakäytön luopumisesta kärsineitä alueita. Etelä-Suomeen on puoles-

taan myönnetty huomattavasti useammin rahoitusta EAKR-rahastosta kuin muista rakennerahastoista.

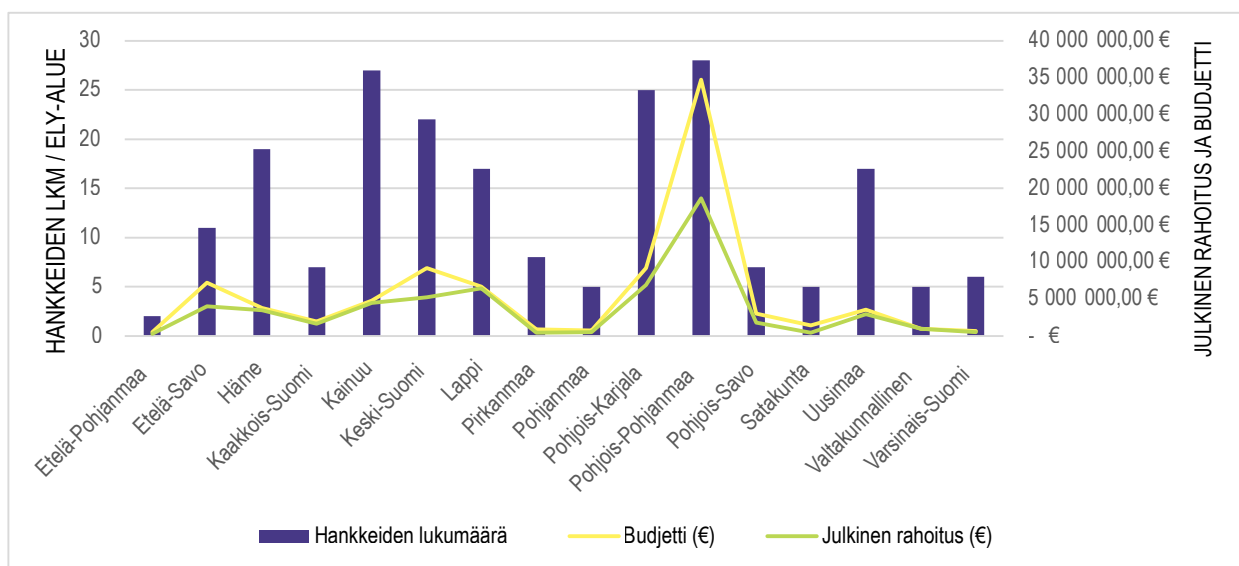
Myös euromääräisesti tukea on kanavoitunut eniten Pohjois-Suomeen, johon julkista rahoitusta myönnettiin 26,6 miljoonaa euroa, mikä on puolet julkisen rahoituksen kokonaismäärästä. Toiseksi suurin julkisen rahoituksen saaja oli Itä-Suomi 12,7 miljoonalla eurolla. Etelä-Suomessa julkisen rahoituksen määrä oli 8,6 miljoonaa euroa ja Länsi-Suomessa 6,8 miljoonaa euroa. Valtakunnallisten hankkeiden rahoitus jäi alle miljoonaan euroon. Korkeimman tukiprosentin saavutti Etelä-Suomi, jossa tukiprosentti oli peräti 88 %. Etelä-Suomessa suurta julkisen rahoituksen suhteellista määrää voi selittää tuensaajat, joista suurin osa oli julkisorganisaatioita, kuten kuntia ja kaupunkia, korkeakouluja sekä alueellisia kehittämissyhtiöitä. EU:n ja valtion rahoituksen osuus Etelä-Suomessa hankkeiden kokonaisbudjeteista oli 65 prosenttia, mikä on lähellä keskimääräistä tukiprosenttia. Idässä tukiprosentti oli 66 ja pohjoisessa 64 prosenttia. Idässä ja erityisesti pohjoisessa suurta yksityisen rahoituksen osuutta selittävät todennäköisesti suurten hiihtokeskusten infrahankkeet. Länsi-Suomen alueella tukiprosentti oli pienin eli 54 prosenttia ja valtakunnallisesti 75 prosenttia.

Kuvio 18. Rakennerahastohankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen suuralueittain

Rakennerahastohankkeita toteutettiin myös kaikilla ELY-alueilla. Kaikista kolmesta rakennerahastosta hankerahoitusta oli myönnetty Kaakkois- ja Keski-Suomen, Pohjois-Pohjanmaan sekä Etelä- ja Pohjois-Savon alueille. Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen ELY-alueille oli myönnetty rahoitusta vain EAKR-rahastosta, ja Etelä-Pohjanmaalle vain JTF-rahastosta. Eniten hankkeita oli Pohjois-Pohjanmaan (28 kpl), Kainuun (27 kpl), Pohjois-Karjalan (25 kpl) ja Keski-Suomen (22 kpl) ELY-alueilla. Vähiten hankkeita oli puolestaan Etelä-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla ja Satakunnassa, joissa kaikissa oli 5 tai vähemmän hanketta.

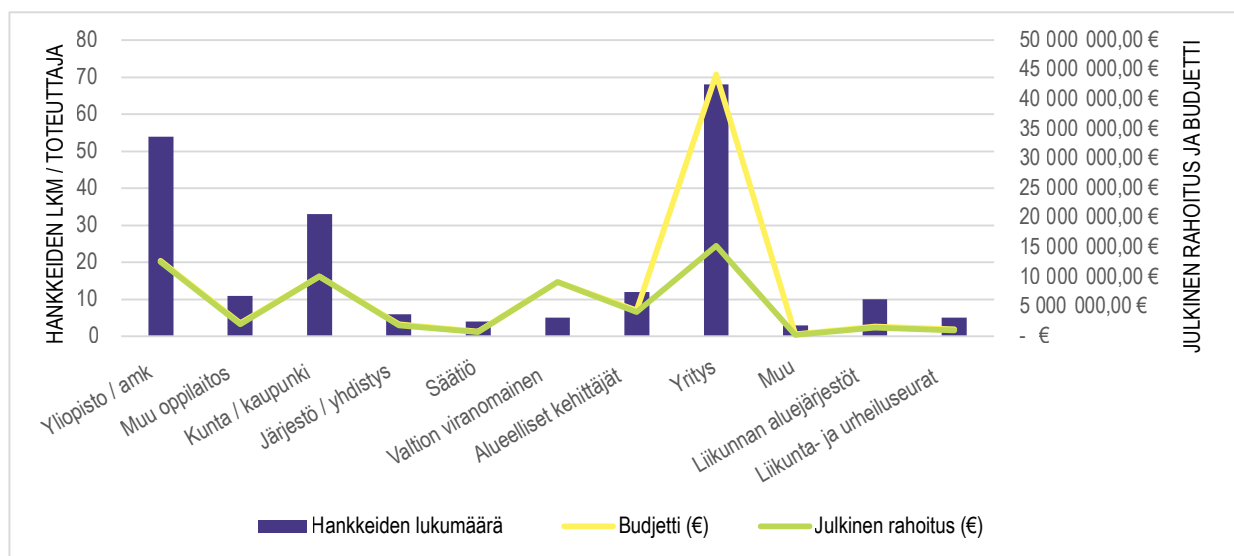
Pohjois-Pohjanmaan ELY-alue sai eniten julkista rahoitusta, 18,6 miljoonaa euroa, josta 10,5 miljoonaa euroa oli EAKR-rahoitusta. Kyseinen alue on saanut vahvasti rahoitusta myös ESR+-rahastosta, jonka 40 hankkeesta 15 on myönnetty Pohjois-Pohjanmaan ELY-alueelle. Lappiin julkista hankerahoitusta on myönnetty 6,4 miljoonaa euroa ja Kainuuseen 4,5 miljoonaa euroa. Itä-Suomen ELY-alueista huomattavasti eniten rahaa kanavoitui Pohjois-Karjalaan, noin 6,9 miljoonaa euroa. Etelä-Savon alue sai hankerahaa noin 4 miljoonaa euroa ja Pohjois-Savon alue 1,8 miljoonaa euroa, mikä jää huomattavasti Pohjois-Karjalasta. Pohjois- ja Itä-Suomen ELY-alueiden lisäksi Keski-Suomen ELY-alue oli julkisen rahoituksen ”kärkiryhmässä” 5,2 miljoonan euron potilla. Tukiprosenttien osalta Hämeen, Kainuun ja Lapin ELY-alueilla tukiprosentti ylitti 90 %. Etelä-, ja Pohjois-Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla tukiprosentti oli noin 50 %. Pienin tukiprosentti, 31, oli Satakunnassa, jossa myös julkisen rahoituksen euromääräinen summa oli toiseksi pienin.

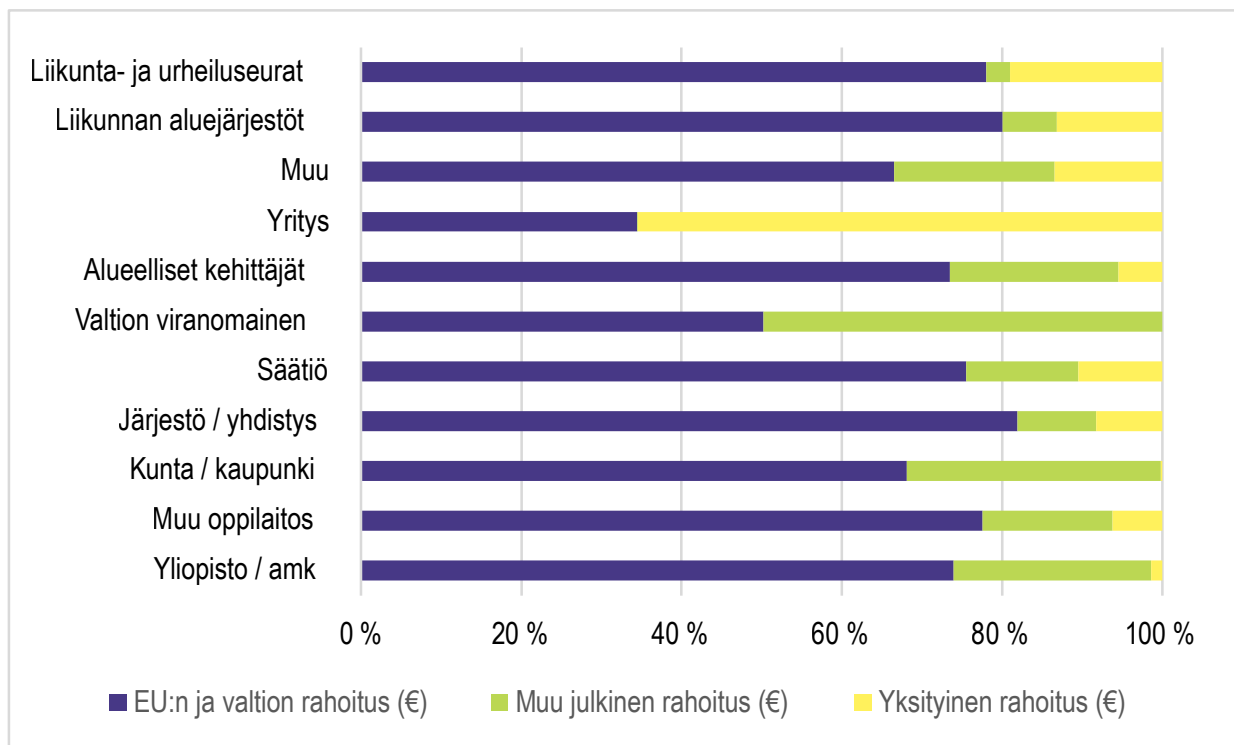
Kuvio 19. Rakennerahastohankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen ELY-alueittain.

Yritykset olivat suurin toteuttajataho sekä hankkeiden lukumäärältään, budjetiltaan, että julkisen rahoituksen määrältä. Yritykset toteuttivat 32 % kaikista hankkeista ja kokonaisbudjetista noin puolet oli yrityshankkeita, mikä korostaa yritysrahoituksen merkitystä rakennerahastojen osalta. Yrityksille rahoitusta myönnettiin EAKR- ja JTF-rahastoista. Kokonaisbudjetin suuruus oli noin 44,2 miljoonaa euroa ja tästä julkisen rahoituksen osuus oli noin 15,3 miljoonaa euroa, jolloin julkisen rahoituksen osuus yrityshankkeissa oli 35 %. Luku on matala verrattuna keskimääräiseen tukiprosenttiin ja muihin toteuttajiin, joilla julkisen rahoituksen osuus vaihteli 80–100 % välillä. Kunnilla, kaupungeilla ja hyvinvointialueilla EU:n ja valtion rahoitusosuus oli 68 %.

Toiseksi suurimpia rakennerahastojen toteuttajatahoja olivat yliopistot ja ammattikorkeakoulut, jotka toteuttivat 54 hanketta 12,8 miljoonan euron kokonaisbudjetilla. Korkeakoulut olivat 12 hankkeella suurin ESR+-hankkeiden toteuttaja ja toiseksi suurin EAKR-hankkeiden toteuttaja 38 hankkeella. Suurin osa korkeakoulujen rahoitusta saaneista hankkeista oli ryhmähankkeita, mikä korostaa korkeakoulujen roolia hankekumppanina muille toimijoille. Kunnat, kaupungit ja hyvinvointialueet olivat kolmanneksi suurin hanketoteuttaja 33 hankkeella. Liikunnan aluejärjestöt toteuttivat toiseksi eniten ESR+-hankkeita, 9 kappaletta. Rahallisesti merkittäväksi hanketoimijaksi nousi myös valtion viranomaiset, erityisesti Väylävirasto yli 9 miljoonan euron hankebudjetilla. Väyläviraston hankkeisiin lukeutuu kevyen liikenteen väylähankkeita, jotka ovat aiemmissa selvityksissä rajattu kokonaan pois aineistosta. Ilman väylähankkeita jäljelle jää yksi Metsähallituksen hanke, jonka suunniteltu kokonaisrahoitus oli vain noin 67 000 euroa. Maa-kuntaliitoilla ei ollut yhtään liikunnallista hanketta tarkastelujaksolla rakennerahastojen osalta.

Kuvio 20. Rakennerahastohankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen toteuttajatahon mukaan.

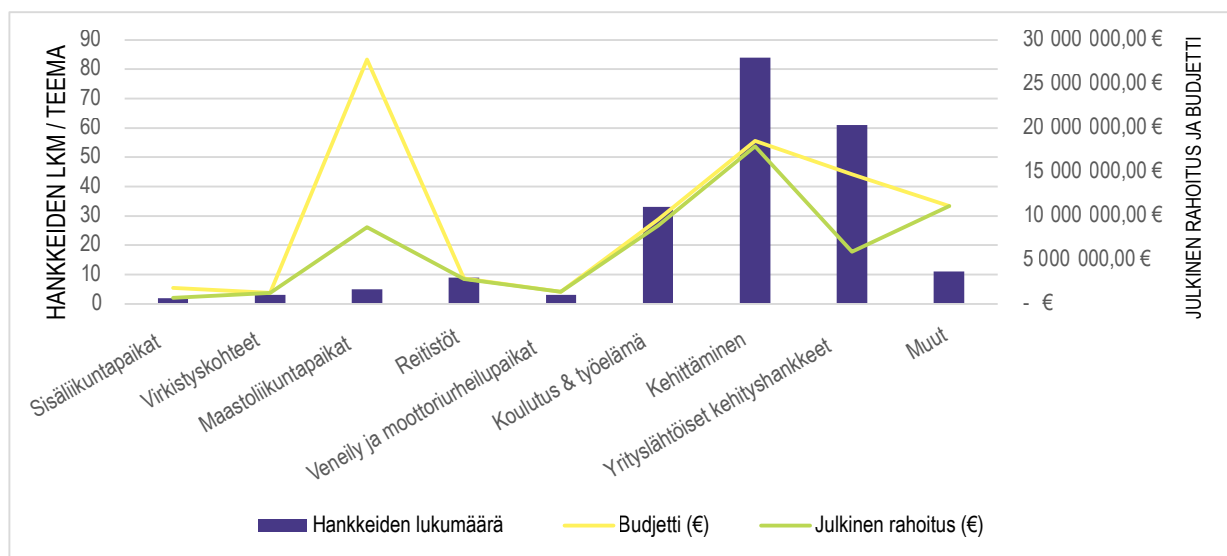
Kuvio 21. Rakennerahastohankkeiden rahoitusosuuksien jakautuminen eri hanke-toimijoilla.

”Kehittämisen, koordinoimisen ja toiminnanorganisoinnin” -teeman alle lukeutui eniten rakennerahastoista tukea saaneita hankkeita (84 kappaletta, kokonaisbudjetti 18,4 miljoonaa euroa). Yrityslähtöisiä kehittämishankkeita oli toiseksi eniten (61 kpl, 14,7 milj. €) ja ”Koulutus & työelämä” -teeman hankkeita kolmanneksi eniten (33 kpl, 9,6 milj. €). Euromääräisesti suurin hanketeema oli ”Maastoliikuntapaikat” noin 27,7 miljoonalla eurolla, johon lukeutuu neljä suuren hiihtokeskuksen toteuttamaa investointihanketta. Näihin julkista rahoitusta oli myönnetty noin 8,7 miljoonaa euroa, mikä on enemmän kuin kaikkien liikunnan ja urheilun ESR+-hankkeiden saama EU:n ja valtion rahoitus tarkastelujaksolla (noin 8,4 milj. €). ”Muut” -luokka korostuu EAKR-rahastosta myönnettyjen kevyen liikenteen väylähankkeiden seurauksena 11,1 miljoonan euron kokonaisbudjetilla.

EAKR-rahastosta tukea saaneita hankkeita on eniten ”kehittämisen, koordinoimisen ja toiminnanorganisointihankkeet” -teemassa (65 kpl, kokonaisbudjetti 12,2 milj. €) ja ”Yrityslähtöiset kehittämishankkeet” -teemassa (52 kpl, 11,8 milj. €). Luvut korostavat EAKR-rahaston merkitystä yrityksille myönnettävässä rahoituksessa, mutta toisaalta myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rahoittamisessa, jonka painopiste rahoituksessa on kasvanut uudella rahoituskaudella. Tämä näkyy myös useina liikunnan ja urheilun toimijakenttää eri tavoin palvelevien verkostohankkeiden lisääntymisenä. ESR+-rahastosta on puolestaan myönnetty rahoitusta ”Koulutus &

työelämä” (32 kpl, 9,0 milj. €) sekä ”Kehittämis-, koordinointi- ja toiminnanorganisointi” (8 kpl, 1,6 milj. €) -teemojen hankkeille. Ensimmäisenä mainittuun teemaan lukeutuu muun muassa hyvinvoinnin edistämiseen, kotoutumiseen ja työelämän kehittämiseen liittyviä hankkeita. Jälkimmäiseen lukeutuu puolestaan kansalaistoimijoiden tukemiseen liittyviä hankkeita.

JTF-rahastossa korostui EAKR-rahaston tavoin ”Kehittämis- koordinointi- ja toiminnanorganisointi” -teema ja ”Yrityslähtöiset kehityshankkeet” -teema. Ensimmäiseksi mainitun teeman hankkeita oli JTF-rahastossa 11 kappaletta ja niiden kokonaisbudjetti oli noin 4,7 miljoonaa euroa. Kyseisiin hankkeisiin lukeutui muun muassa luontomatkailun ja sitä kautta luontoliikunnan edistämistä toteuttavia hankkeita, sekä neljän hanketoimijan yhteishankkeena toteutettu liikunnan ja hyvinvoinnin testausasema. Jälkimmäisen teeman hankkeita oli 9 kappaletta ja näiden kokonaisrahoitus oli noin 2,9 miljoonaa euroa, sisältäen lähinnä yritysten tuotekehityshankkeita. Euro-määräisesti tarkasteltuna ”Maastoliikuntapaikat” -teema oli myös JTF-rahaston osalta suurin lähes 10 miljoonan euron kokonaisbudjetilla, kahden suuren hiihtokeskushankkeen siivittämänä.

Kuvio 22. Rakennerahastohankkeiden kappalemääräinen ja euromääräinen jakautuminen teemoittain.

Esimerkkejä rakennerahastoista tukea saaneista liikuntaa edistäneistä hankkeista vuosina 2021-2023

Hiiliviisas Jukola

Toteuttajat: Posintra Oy, Aalto-korkeakoulusäätiö sr, Orienteringsklubben
Trian rf

ELY-alue: Uusimaa

EU:n ja valtion rahoitus: 428 998 €

Julkinen rahoitus: 428 998 €

Hankkeen budjetti: 612 854 €

Hankeaika: 1.6.2022–31.12.2023

Hankkeen kuvaus: Hiiliviisas Jukola -hankkeessa kehitetään ja pilotoidaan mahdollisimman pienen hiilijalanjäljen muodostavan massatapahtuman toiminta- ja oppimismallia yhteistyössä tapahtumatuotantoon osallistuvien yritysten ja yhteistyökumppanien kanssa. Hankkeessa tarkastellaan aiemmin toteutettujen massatapahtumien ja Jukolan viestien hiilineutraalisuusmalleja sekä analysoidaan Porvoon Jukolan arvioitua hiilijalanjälkeä. Selvitystyöllä määritetään, miten Porvoon Jukola järjestetään mahdollisimman hiilineutraalisti sisältäen erilaisten ja mahdollisesti uusien kompensatiomallien tarkastelun. Hanke vähentää Porvoon Jukolasta aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä priorisoimalla ja valitsemalla ne keskeiset osakokonaisuuudet ja toimenpiteet, joita kehittämällä tavoitteeseen voidaan tehokkaimmin päästä. Porvoon Jukolan tuotantoon osallistuvien yritysten liiketoimintaa kehitetään entistä hiilineutraalimmaksi ja samalla yritysten oppiminen aiheen tiimoilta kasvaa. Hankkeen aikana tutkitaan myös yritysten ja Porvoon kaupungin välisen ilmastokumppanuusmallin lähtökohtia ja edellytyksiä.

Sport Suomi - Kasvualusta liikunta- ja hyvinvointitoimialojen tutkimukselle, kehittämiselle ja innovaatiotoiminnalle

Toteuttaja: Jyväskylän kaupunki, Kuopion kaupunki, Lahden kaupunki

ELY-alue: Valtakunnallinen

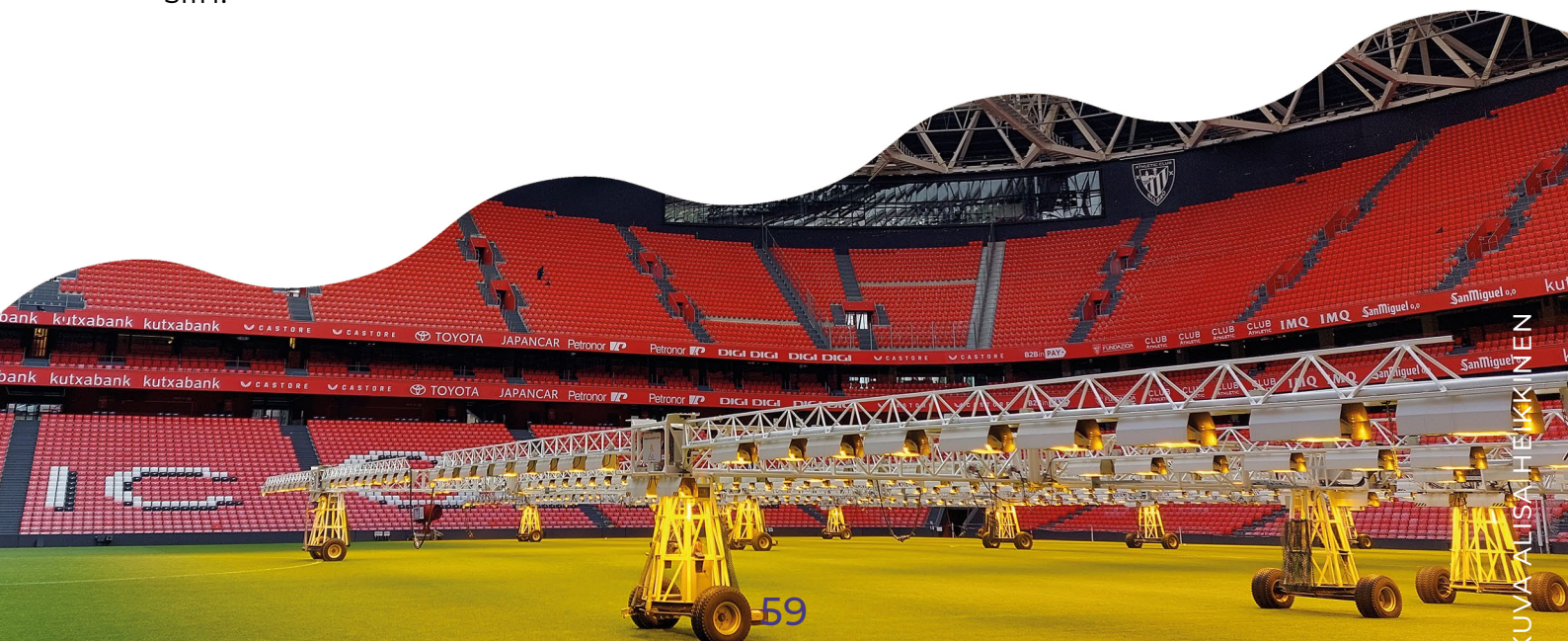
EU:n ja valtion rahoitus: 326 836 €

Julkinen rahoitus: 435 780 €

Hankkeen budjetti: 435 780 €

Hankeaika: 1.4.2023–31.12.2024

Hankkeen kuvaus: Sport Suomi -vetovastuuhankkeessa Jyväskylän, Lahden ja Kuopion kaupungit perustavat osaamisverkoston, jonka avulla vahvistetaan liikunta-, urheilu- ja hyvinvointialojen liiketoimintaedellytyksiä sekä tutkimus- ja innovaatiotoimintaa. Luotavalla kansallisella ekosysteemillä varmistetaan eri toimijoiden osaamisen, alustojen ja hyvien käytäntöjen nykyistä parempi hyödyntäminen kansallisella tasolla. Tämä luo edellytyksiä luoda liikunta- ja hyvinvointiosaamisesta kansainvälinen vetovoimatekijä. Hankkeen keskeiset sisällöt ovat liikuntadatan hyödyntäminen sekä kansainvälisen innovaatio- ja liiketoiminnan kiihdyttäminen. Hankkeessa selvitetään liikunta- ja hyvinvointidatan luoman liiketoiminta- ja tutkimuspotentiaalin reunaehdot, mahdollisuuksia ja käytännön sovelluksia kaupunkien, yritysten ja korkeakoulujen yhteistyönä. Lisäksi hankkeessa kiihdytetään kaupunkien välisenä yhteistyönä liikunta-, urheilu- ja hyvinvointitoimialojen liiketoimintaa sekä kansainvälistä skaalautuvuutta. Hankkeen tuloksena syntyy pelikirja liikunta- ja hyvinvointidatan mahdollisuuksista, joka on potentiaalinen elinvoiman, hyvinvoinnin ja vetovoiman lähde kaupunkien kestävässä ja älykkäässä kehittämisessä. Hanke perustuu valtion ja kaupunkien välisissä ekosysteemisopimuksissa kirjattuihin tavoitteisiin.

Mehtimäen hyvinvoinnin ja liikunnan testausasema - kehittämis- ja investointihanke

Toteuttaja: Joensuun kaupunki, Itä-Suomen Liikuntaopisto Oy, Karelia Ammattikorkeakoulu Oy, Itä-Suomen yliopisto

ELY-alue: Pohjois-Karjala

EU:n ja valtion rahoitus: 1 642 198 €

Julkinen rahoitus: 2 173 341 €

Hankkeen budjetti: 2 173 341 €

Hankeaika: 1.10.2023–31.12.2025

Hankkeen kuvaus: Mehtimäen hyvinvoinnin ja liikunnan testausasema - uutta liiketoimintaa, palveluita ja yrittäjyyttä -kehittämishankkeella haetaan rohkeasti kasvua luomalla uudenlainen alusta liikuntaliiketoiminnalle, oppimiselle ja tutkimukselle. Hanke vastaa yritysten kasvun edistämiseen ja uusien työpaikkojen luomiseen luomalla liikunnan ja hyvinvoinnin alustan, joka mahdollistaa uusien palvelujen ja liiketoimintamahdollisuuksien syntyminen. Alusta mahdollistaa myös tutkimuslähtöisen liiketoiminnan syntyminen ja opiskelijalähtöisen innovaatiotoiminnan. Alusta luo monialaisen tutkimus- ja oppimisympäristön liikunnan ja hyvinvoinnin aloille.

Kehittämishankkeen toteutuksen tukena toimii hankekokonaisuuteen kuuluva investointihanke. Mehtimäki -investointien avulla luodaan maakunnallinen alusta opetukselle, tutkimukselle ja uusille palvelu- ja liiketoimintainnovaatioille. Investoinneilla varustetaan koko maakuntaa palveleva liikkuvien hyvinvointipalveluiden kehittämis- ja tutkimusinfra sekä pysyvä oppilaitoksia ja heidän sidosryhmien tarpeita palveleva mittaus- ja testausympäristö Joensuun Areenaan.

Agentti023

Toteuttaja: Koulutuskuntayhtymä OSAO

ELY-alue: Pohjois-Pohjanmaa

EU:n ja valtion rahoitus: 318 551 €

Julkinen rahoitus: 398 189 €

Hankkeen budjetti: 398 189 €

Hankeaika: 1.8.2023–31.7.2026

Hankkeen kuvaus: Oulu on Euroopan kulttuuripääkaupunki vuonna 2026 ja Agentti023-hanke luo pohjan hyvinvointia lisäävälle kulttuuri-ilmastonmuutokselle ja vuonna 2026 Oulun kulttuurisäätiön rahoittamalle Agentti026-hankkeelle. Hankkeen tavoitteena on tuoda mielenterveyttä vahvistava taide, liikunta ja kulttuuri osaksi ihmisten arkipäivää ja elinympäristöä pohjoisen Suomen alueella. Lisäksi tavoitteena on yhdenvertaisuus huomioiden osallistaa eri kohderyhmiä erilaisten kulttuuritekojen myötä, jotta yksinäisyys vähenee ja mielenterveys vahvistuu. Hankkeessa halutaan myös tukea tapahtumateollisuuden elpymistä tekemällä yhteistyötä eri taide-, liikunta- ja kulttuuritoimijoiden kanssa sekä mahdollistaa heikoimmassa asemassa olevien ihmisten osallistuminen tapahtumiin. Hankkeen aikana tehdään 1550 taiteeseen, liikuntaan tai kulttuuriin liittyvää kulttuuritekoa. Hankkeessa koulutettavien kulttuuriantennien tekemät ja innostamat kulttuuriteot voivat olla erilaisia pieniä arjen kulttuuritekoja, työpajoja, tapahtumia ja hyvinvointitempauksia.

Kansalaistoimijälähtöisen kehittämisen koordinaatio- ja viestintähanke (Koonto)

Toteuttaja: Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys r.y.,
Pohjois-Savon Liikunta ry

ELY-alue: Pohjois-Savo

EU:n ja valtion rahoitus: 249 707 €

Julkinen rahoitus: 249 707 €

Hankkeen budjetti: 249 707 €

Hankeaika: 1.8.2023–30.11.2025

Hankkeen kuvaus: Koonto-hanke on maakunnallinen, kahden vahvan maakunnallisen järjestötoimijan yhteistyöllä toteuttama hanke. Toiminnalla vahvistetaan ja tuetaan pohjoissavolaisten järjestöjen ja yhdistysten hanke- ja

osallisuusosaamista ja tehdään järjestöjen ja yhdistysten toteuttamaa hanketyötä ja sen tuloksia näkyvämmiksi. Koordinaatiorahastuksen tuella yhdistystoimijat pystyvät edistämään kehittämisideoitaan ja toimimaan rakennerahasto-ohjelmassa sekä edistämään kansalaistoimijälähtöistä toimintaa. Hankkeen pääkohderyhmänä ovat pohjoissavolaiset järjestöt ja yhdistykset. Hankkeen tuloksena järjestö- ja yhdistystoimijoiden hanke- ja osallisuusosaaminen lisääntyy laajasti eri puolilla maakuntaa. Kansalaistoimijälähtöisiä hankkeita käynnistyy eri puolilla Pohjois-Savoa, eri teemoissa niin uusien hakijoiden kuin jo aiemmin hakeneiden toteuttamina ja niin toimijoiden itse toteuttamina kuin ryhmähankkeinakin. Hanketoteuttajan ja ELY-keskuksen välille rakentuu uudenlainen yhteistyön toteutuksen malli. Hanke edistää maakunnallisen kansalaistoimijälähtöisen kehittämistyön ja Leader-kehittämistyön yhteistyön rakentamista.

Kiipeilytoiminnan kehittäminen

Toteuttaja: Joensuun Kiipeilykeskus Oy

ELY-alue: Pohjois-Karjala

EU:n ja valtion rahoitus: 27 549 €

Julkinen rahoitus: 55 098 €

Hankkeen budjetti: 55 098 €

Hankeaika: 1.4.2023–31.12.2023

Hankkeen kuvaus: Joensuun Kiipeilykeskus Ote tarjoaa mainiot puitteet kiipeilyn harrastamiseen niin vasta-alkajalle kuin ammattimaisempaan harjoitteluun sekä kiipeilykilpailuihin. Nyt suunnitelmissa olevan hankkeen tarkoituksena on parantaa entisestään asemaamme laadukkaiden ja luotettavien kiipeilyyn liittyvien palveluiden tuottajana valtakunnallisesti yli maakuntarajojen, mahdollistaa Kiipeilykeskuksen entistä parempi kansallinen ja kansainvälinen näkyvyys, edistää maakunnan matkailua sekä suunnitella muille paikkakunnille laajentamista ja kiipeilytarvikevalikoiman kaupallistamista.

Tennishallin muutos viiden lajin mailapelihalliksi

Toteuttaja: Kouvolan Tennishalli Oy

ELY-alue: Kaakkois-Suomi

EU:n ja valtion rahoitus: 16 688 €

Julkinen rahoitus: 16 688 €

Hankkeen budjetti: 83 443 €

Hankeaika: 15.5.2023–31.10.2023

Hankkeen kuvaus: Kouvolan tennishallin muuttaminen kahden tenniskentän hallista viiden lajin mailapelihalliksi. Uudistuksen tavoitteena on parantaa hallin kannattavuutta, sillä energiahintojen nousu on nostanut kustannuksia. Monitoimiareena mahdollistaa paremman tilankäytön ja useampien lajien tarjoamisen asiakkaille sekä pystyy työllistämään 1-4 henkilöä.

5 Yhteenveto vuosien 2021-2023 liikunnallisista hankkeista

Suomessa toteutettiin vuosina 2021–2023 yhteensä 1055 liikuntaa ja urheilua edistänyttä EU-rahoitteista hankepäättöä. Niiden rahoitukseen rahoitusta saatiin joko EU:n maaseuturahastosta tai rakennerahastoista. Maaseuturahaston rahoituksen avulla toteutettiin Leader-toimintaryhmien kautta 777 hanketta ja ELY-keskusten kautta 67 hanketta. Rakennerahastojen kautta toteutettiin 211 hanketta, joista 139 oli EAKR-hankkeita, 40 ESR+-hankkeita ja 32 JTF-hankkeita. Julkista rahoitusta liikuntaa edistäneisiin hankkeisiin käytettiin 97,6 miljoonaa euroa, hankkeiden kokonaiskustannusten ollessa 141,6 miljoonaa euroa. Julkisesta rahoituksesta 60 prosenttia kohdistui rakennerahastohankkeille ja 40 prosenttia maaseuturahastohankkeille.

Kappalemääräisesti hankkeita toteutettiin eniten lännen suuralueella, yhteensä 36 prosenttia kaikista hankkeista. Leader-hankkeita toteutettiin eniten lännen alueella ja ELY-hankkeita pohjoisen alueella. Etelä oli kolmanneksi suurin alue maaseuturahaston vertailussa idän jäädessä neljänneksi. Rahoituksen osalta lännen suuralue oli suurin. Rakennerahastohankkeiden osalta hankkeita toteutettiin lukumääräisesti ja suurimmalla rahoituksella pohjoisessa, muiden suuralueiden ollessa suhteellisen tasavahvoja. Kokonaisuudessaan idän alueelle rakennerahastoista kertyi enemmän sekä kokonais- että julkista rahoitusta kuin etelän ja lännen alueille.

Pohjois- ja Etelä-Pohjanmaan ELY-alueilla olivat aktiivisimmat hanketoteuttajat kappalemäärällä mitattuna. Leader-hankkeita toteutettiin runsaasti myös Satakunnan ja Hämeen ELY-alueilla, ELY-hankkeita puolestaan Lapin ELY-alueella. Rakennerahastojen osalta Pohjois-Pohjanmaa oli aktiivisin, mutta Etelä-Pohjanmaan ELY-alue oli rakennerahastojen osalta vähiten aktiivisin. Esiin nousee puolestaan Pohjois-Karjalan ja Kainuun ELY-alueet, joista Pohjois-Karjalassa toteutettiin paljon JTF-hankkeita ja Kainuussa puolestaan EAKR-hankkeita. Kokonaisrahoituksesta Pohjois-Pohjanmaa sai selvän enemmistön ja alue on vahvasti edustettuna kaikissa rahastoissa, joskin se hyötyi eniten suurista rakennerahastohankkeista.

EU-rahoitusta saaneita hankkeita toteuttivat eniten järjestöt ja yhdistykset sekä liikunta- ja urheiluseurat, molemmat noin 27 prosenttia kaikista hankkeista. Kolmanneksi suurin hanketoteuttajaryhmä oli kunnat ja kaupungit 15 prosentin osuudella. Kaiken kaikkiaan liikuntaorganisaatioiden osuus toteuttajista oli 31 prosenttia. Liikuntaorganisaatioiden osuus julkisesta rahoituksesta oli 14 prosenttia. Rakennerahastojen osalta kuntien ja kaupunkien lisäksi hankkeita toteuttivat paljon yritykset sekä korkeakoulut. Kokonaisrahoituksesta suurin osuus oli yrityksillä.

Eniten EU-hankerahoituksen avulla toteutettiin ”kehittämis-, koordinointi- ja toiminnanorganisointihankkeet” sekä ”ulkoliikuntapaikat” -teemojen hankkeita, molempia noin 17 prosenttia kaikista hankkeista. Seuraavaksi eniten (11,4 %) toteutettiin ”virkistyskohteet” -teeman hankkeita ja lähes yhtä

paljon (10,9 %) ”reitistöt” -teeman hankkeita. Maaseuturahastovertailussa kehittämishankkeet eivät olleet yhtä suosittuja kuin muut edellä mainitut teemaryhmät. Rakennerahastojen osalta kehittämishankkeiden rooli korostuu, sillä ”kehittämis-, koordinointi- ja toiminnanorganisointihankkeet”, ”yrityslähtöiset kehittämishankkeet” sekä ”koulutus-, aktivointi-, työelämä- ja terveydenedistämishankkeet” olivat suosituimpia hanketeemoja muodostaen 84 prosentin osuuden kaikista rakennerahastohankkeista.

Tähän selvitykseen luoduista uusista teemaryhmistä ”maastoliikuntapaikat” oli suurin 6,5 prosentin osuudella hankemäärästä ja kyseisen teemaryhmän hankkeilla kokonaisbudjetti oli kaikista suurin 22,0 prosentin osuudella kaikesta rahoituksesta ja julkisen rahoituksen osuus neljänneksi suurin 11,0 prosentin osuudella. Määrällisesti seuraavaksi eniten hankkeita kertyi ”yrityslähtöiset kehityshankkeet” -teemaan (5,8 %), seurantalot, huoltorakennukset ja oheistilat” -teemaan (4,8 %), sekä ”veneily- ja moottoriurheilupaikat” -teemaan (4,0 %). Rahoituksen osalta ”yrityslähtöiset kehityshankkeet” -teema sai 10,4 prosenttia kokonaisrahoituksesta ja 6,0 prosenttia julkisesta rahoituksesta, mikä korostaa yksityisen sektorin merkitystä liikunnallisten kehittämishankkeiden toteuttajana. ”Veneily ja moottoriurheilupaikat” -teema sai 3,3 prosenttia kokonaisrahoituksesta ja 3,6 prosenttia julkisesta rahoituksesta, ja ”seurantalot, huoltorakennukset ja oheistilat” teemalla vastaavat luvut olivat 2,0 ja 1,8 prosenttia. Viimeiseksi vertailussa jäi ”eläinurheilupaikat” -teema. Kaiken kaikkiaan ”sisäliikuntapaikat” -teemaan osui vähiten hankkeita ja tämä hankkeiden määrän vähäisyys voi osaltaan johtua siitä, että seurantalot ovat nyt omassa luokassaan, kun ne ovat aikaisemmin lukeutuneet sisäliikuntapaikkoihin tai ”muut” -teemaan.

5.1 Vertailua rahoituskauden 2014-2020 tarkastelujaksojen välillä

Vertaillen vuoden 2021–2023 tarkastelujaksoa edeltävän ohjelmakauden 2014–2020 tarkastelujaksoihin 2014–2016 ja 2017–2020 voidaan havaita joitakin muutoksia liikunnan ja urheilun EU-hankerahoituksen kehittymisessä. Kaiken kaikkiaan hankkeita tarkastelujaksolla 2021–2023 löytyi 1055 kappaletta, kun edellisen rahoituskauden alussa tarkastelujaksolla 2014–2016 hankkeita löytyi 642 kappaletta. Hankemäärä on siten kasvanut 64 prosenttia, mikä on merkittävä kasvu. Kasvua hankemäärässä on tapahtunut rakennerahastohankkeiden sekä maaseuturahaston Leader-hankkeiden osalta. Rahallisesti hankkeiden yhteenlaskettu kokonaisbudjetti on kasvanut 99,1 miljoonasta eurosta 141,6 miljoonaan euroon ja julkinen rahoitus 57,4 miljoonasta eurosta 97,6 miljoonaan euroon. Tällä selvitysjaksolla 2021–2023

mukaan otettiin rakennerahastoista rahoitusta saaneita julkisrahoitteisia kevyen liikenteen hankkeita, jotka sisälsivät pyöräilyn ja kävelyn edistämistoimia. Näiden 5 hankkeen yhteenlaskettu budjetti oli noin 9,9 miljoonaa euroa. Seuraavassa vertailuosiossa kyseiset hankkeet ovat poistettu tilastoista vertailukelpoisuuden parantamiseksi.

Hankkeiden alueellinen jakautuminen

Hankemäärien osalta alueellisessa vertailussa rakennerahastohankkeiden määrä vaikuttaa jakautuvan tasaisemmin kuin edellisillä seurantajaksoilla. Pohjoisessa kaikilla seurantajaksoilla toteutettiin eniten hankkeita, mutta vuosina 2021–2023 on aikaisempiin seurantajaksoihin nähden toteutettu vähemmän hankkeita idässä kuin etelässä ja lännessä. Tälle kehitykselle osaselitys löytyy ELY-alueita tarkastelemalla. Ohjelmakaudella 2014–2020 Etelä-Savon ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksilla koordinoituvastuuta osassa rakennerahastoteemoista, jonka seurauksena ne ovat tehneet enemmän hankepäätöksiä kuin muut ELY-keskukset. Tällä selvityskaudella rakennerahastohankkeiden alueellinen luokittelu on toteutettu rahoituspäätöksen antajan sijaan hankkeen toteutussijainnin mukaisesti, joka osaltaan myös tasoittaa hankkeiden jakautumista alueellisesti. Tästä huolimatta erityisesti Kainuun, Lapin ja Pohjois-Karjalan alueilla rakennerahastohankemäärien kasvu on ollut huomattavaa verrattuna edellisiin seurantajaksoihin.

Maaseuturahaston osalta lännen vahva rooli on kasvanut, mutta idän osuus hankemääristä on laskenut huomattavasti viime selvitysjaksojen osalta. Laskua on tapahtunut kaikilla idän suuralueeseen kuuluvilla ELY-alueilla. Etelä-Pohjanmaan ELY-alueen osuus hankkeista on kasvanut vuoden 2014–2016 seurantajakson 11 prosentista 14 prosenttiin tälle seurantajaksolle.

Kokonaisrahoituksen osalta pohjoisen suuralue on pitänyt osuutensa kokonaisrahoituksesta vuoden 2014–2016 seurantajakson noin 40 prosentin tasolla. Samassa vertailussa etelän suuralueen osuus rahoituksesta on pudonnut 21 prosentista 16 prosenttiin, kun taas idän ja lännen osuudet ovat hieman kasvaneet. Julkisen rahoituksen alueellinen jakautuminen on toisaalta pysynyt suurin piirtein 2014–2016 tasolla. Erityisesti Pohjois-Pohjanmaan ELY-alueen osuus kokonaisrahoituksesta on kasvanut 22 prosentista 29 prosenttiin, mutta julkisen rahoituksen osalta kasvua on vain prosentin verran. Pohjois-Karjalan ELY-alueella osuudet kokonais- ja julkisesta rahoituksesta ovat kasvaneet 4 prosentista 8 prosenttiin. ELY-alueilla rahoitusosuudet ovat laskeneet eniten Kainuun ja Hämeen ja Etelä-Savon ELY-alueilla, vaikka erityisesti Kainuun ELY-alueella hankemäärä oli kasvanut aiemmista selvitysjaksoista.

Hankkeiden toteuttajat

Toteuttajatahon mukaisessa vertailussa rakennerahastojen osalta tutut vahvat hanketoimijat ovat kasvattaneet osuuksiaan kaikista hankkeista. Vuosien 2014–2016 ja 2021–2023 tarkastelujaksoja vertaillen korkeakoulut ovat kasvattaneet osuutensa 20 prosentista 26 prosenttiin, yritykset 28 prosentista 33 prosenttiin sekä kunnat ja kaupungit 14 prosentista 16 prosenttiin. Muiden oppilaitosten sekä alueellisten kehittämistoimijoiden osuudet ovat myös hieman kasvaneet, kun taas liikuntaorganisaatioiden osuudet ovat olleet laskussa. Vuoden 2014–2016 tarkastelujaksolla liikunnan aluejärjestöt, liikunta- ja urheiluseurat sekä muut liikuntaorganisaatiot toteuttivat 19 prosenttia kaikista hankkeista, vuosina 2017–2020 15 prosenttia ja vuosina 2021–2023 vain 8 prosenttia kaikista rakennerahastohankkeista. Liikuntatoimijoiden hankkeiden vähyys tällä tarkastelujaksolla rakennerahastoissa voi johtua esimerkiksi hankehakujen rytmittymisestä rahoituskaudelle.

Maaseuturahaston osalta tilanne on valoisampi, sillä liikunta- ja urheiluseurat ovat onnistuneet kasvattamaan osuutensa maaseuturahastohankkeista 22 prosentista 33 prosenttiin. Järjestöjen ja yhdistysten osuus on ollut korkea 2017–2020 tarkastelujaksolla (39 %), mutta rahoituskausien alkupuolten tarkastelujaksoilla samat 32 prosenttia. Yritysten osuus maaseuturahastosta rahoitettujen liikuntahankkeiden toteuttajana on romahtanut 2014–2016 tarkastelujakson 21 prosentista 2 prosenttiin. Tätä merkittävää laskua voisi mahdollisesti selittää esimerkiksi yleisen taloustilanteen heikentyminen, mutta myös tiukentuneet ehdot yritystukien osalta. Myös luokittelun tarkentuminen voi vaikuttaa lukuihin hieman.

Kokonaisrahoitusosuuksien osalta yritysten osuus kokonaisrahoituksesta on kasvanut vuoden 2014–2016 tarkastelujakson 22 prosentista vuoden 2021–2023 tarkastelujakson 35 prosenttiin. Yritysten suurikokoiset ja paljon yksityistä rahoitusta sisältävät hankkeet kasvattavat osuutta, joten vaikka yrityshankkeiden määrä saattaa muuten olla laskenut, on suhteellinen rahoitusosuus kasvanut. Korkeakoulujen kokonaisbudjetin ja julkisen rahoituksen osuudet kaikesta rahoituksesta ovat pienentyneet. Liikuntaorganisaatioiden osalta liikunta- ja urheiluseurat ovat pitäneet suhteellisen rahoitusosuuden samana eli 12–13 prosentissa lukuun ottamatta viime seurantajakson tiputusta 6 prosenttiin. Koska järjestöjen rahoitusosuus on puolestaan kasvanut vuosina 2017–2020 voi tämä vaihtelu johtua luokittelusta. Liikunnan aluejärjestöjen ja muiden liikuntaorganisaatioiden osuudet kokonais- ja julkisesta rahoituksesta ovat laskeneet.

Huomioita tarkastelujaksojen välisestä vertailusta

Temaattisen jaottelun osalta tarkastelujaksojen välistä vertailua ei ole kovin mielekästä tehdä, sillä tälle tarkastelujaksolle jaottelua tarkennettiin tuntuvasti ja uusia luokkia muodostettiin viisi kappaletta. Isossa kuvassa trendit näyttäisivät kuitenkin olevan samansuuntaisia rahastotyyppien osalta. Määrällisesti rakennerahastoista rahoitettiin pääasiassa kehittämishankkeita ja maaseuturahastoista investointihankkeita. Rakennerahastojen rooli rahoitusmäärien osalta on kasvanut aiempiin tarkastelujaksoihin verrattuna ja yhtenä tekijänä voi olla esimerkiksi JTF-rahaston mukaan tuleminen uutena rahoitusmahdollisuutena. Tarkastelujaksoja vertaillen on hyvä muistaa ottaa huomioon muutokset luokittelussa ja myös luokittelijan vaihtumisen tuoma mahdollinen subjektiivisuus luokitteluprosessissa. Muutoin luokittelussa on pyritty noudattamaan edellisen ohjelmakauden linjanvetoja esimerkiksi hankelistaukseen sisällyttämisen osalta. Myös aikarajauksen haasteet maaseuturahaston hanketietojen osalta voivat vaikuttaa hankkeiden lukumääriin.

Liikunnan ja urheilun kansallisen rahoituksen muutokset asettavat liikuntatoimijat uuteen tilanteeseen nyt ja lähitulevaisuudessa. Tässä suhteessa EU-rahoitus on arvokas lisäresurssi kansallisen rahoituksen lisäksi, minkä vuoksi on tärkeää kerätä tietoa ja levittää hyviä käytänteitä EU-hankkeista. Tällä hetkellä liikuntaa liittyvistä EU-asioista tietoa saa parhaiten Liikunnan aluejärjestöjen (liikunnanaluejarjestot.fi), Suomen Olympiakomitean (olympiakomitea.fi) sekä OKM:n (okm.fi) nettisivujen lisäksi Euroopan komission urheiluyksikön verkkosivuilta (sport.ec.europa.eu), joilta voit löytää tietoa EU-rahoituksen lisäksi laajemmin EU-liikuntapolitiikasta. Liikunnan aluejärjestöjen sekä Olympiakomitean verkkosivuilta löydät myös vuonna 2022 julkaistun EU-rahoitusoppaan, joka on vapaasti ladattavissa liikuntatoimijoiden käyttöön.

KUVA VESA-MATTI VÄÄRÄ

Lähteet

Jyväskylän Yliopisto. (2024). LIPAS-liikuntapaikkatietokanta. Viitattu 1.11.2024. <https://lipas.fi/etusivu>

Keskipiste-Leader. (2024). Leader-hanketuet ja niiden hakeminen. Verkkosivu. Viitattu 1.11.2024. <https://keskipisteleader.fi/yhteisot/leader-hanketuet/>

Maa- ja metsätalousministeriö. (15.3.2021). Paikalliseen maaseudun kehittämiseen 83 miljoonaa euroa vuosina 2021–2022. Tiedote. Viitattu 1.11.2024. <https://mmm.fi/-/paikalliseen-maaseudun-kehittamiseen-83-miljoonaa-euroa-vuosina-2021-2022>

Maa- ja metsätalousministeriö. (2024). CAP-suunnitelma kaudelle 2023–2027. Verkkosivu. Viitattu 1.11.2024. <https://mmm.fi/cap27/cap-suunnitelma>

Maa- ja metsätalousministeriö. (2024). Leader – Ihmisten kokoisille ideoille! Verkkosivu. Viitattu 1.11.2024. <https://mmm.fi/maaseutu/leader>

Maaseutu.fi. (2024). Rahoitus. Verkkosivu. Viitattu 1.11.2024. <https://maaseutu.fi/eun-yhteinen-maatalouspolitiikka/rahoitus/>

Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu PLU ry. (2021). EU-EUROT LIIKUNNALLE 2017-2020. Raportti Manner-Suomen maaseutuohjelmasta ja EU:n rakennerahastoista tukea saaneista liikuntaa edistäneistä hankkeista. Saatavilla: <https://bin.yhdistysavain.fi/1598889/xM95uTbyDpVJJXHpl2Mh0XoKNg/EU-eurot-liikunnalle-2017-2020-raportti.pdf>

Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu PLU ry. (2022). EU-eurot liikunnalle ja urheilulle 2021 – 2027. Rahoitusopas. Saatavilla: https://bin.yhdistysavain.fi/1598889/BYmQ21Djahd2d7m1h7660YKcl3/2021-2027_LIIKUNTA-%2520JA%2520URHEILUV%25C3%2584KI%2520EU-RAHOITUS-TEN%2520%25C3%2584%25C3%2584RELL%25C3%2584%2520WEB.pdf

Rakennerahastot.fi (2024). Rakennerahastot.fi-verkkosivut. Viitattu 1.11.2024. <https://rakennerahastot.fi>

Ruokavirasto. (19.5.2023). Muutoksia ja pysyvyyttä maaseudun kehittämissuissa vuonna 2023. Verkkosivu. Viitattu 1.11.2024. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/tuet-uudistuvat/maaseudun-kehittaminen/>

Ruokavirasto. (2024). Tuet. Verkkosivu. Viitattu 1.11.2024 <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-palvelut-ja-elinkeinojen-kehittaminen/>

Suomen Olympiakomitea ry. (2024). Olosuhteet. Verkkosivu. Viitattu 1.11.2024. <https://www.olympiakomitea.fi/tietoa-meista/vaikuttaminen/vaikuttaminen-olosuhteet/>

Etukannen kuva: Kuvaaja Lauri Jaakkola

Takakannen kuva: Etelä-Karjalan Virkistysaluesäätiö sr

Lisätietoja liikunnallisista EU-hankkeista löydät:

liikunnanaluejarjestot.fi/hanketoiminta/eu

olympiakomitea.fi

okm.fi/liikunta

